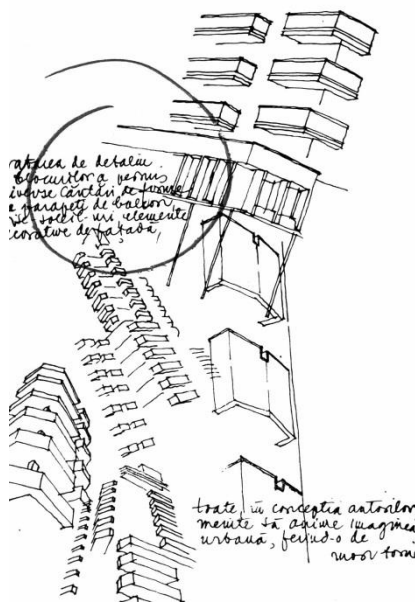
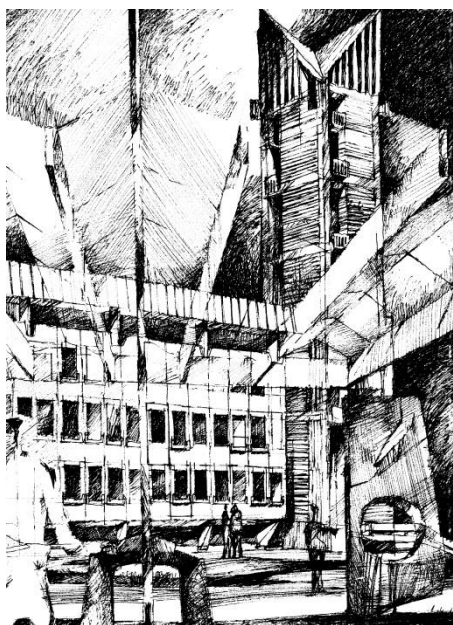

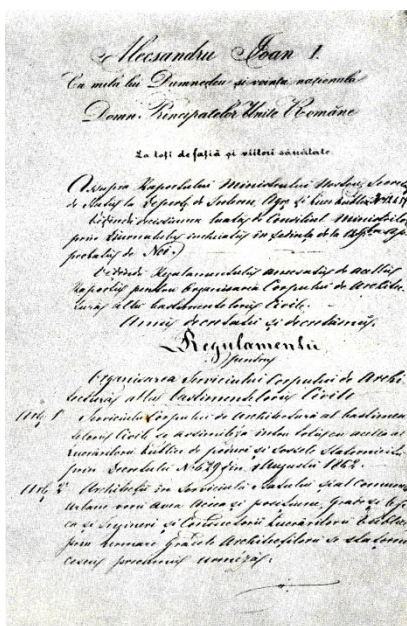
SCURT ISTORIC al ORGANIZĂRII PROFESIONALE a ARHITECȚILOR din ROMÂNIA

Alexandru PANAITESCU

Dosare de documentare

Mariana CELAC (perioada 1860-1950) și Alexandru BELDIMAN (perioada 1989-1999)

1864, noiembrie – La propunerea lui Mihail Kogălniceanu, ministru de stat la Departamentul de Interne, Agricultură și Lucrări Publice, domnitorul Alexandru Ioan Cuza „dă Înalta Approbare” pe „Regulamentul pentru organizarea Serviciului de Arhitectură allu Bastimentelor Civile”.

1866, februarie, 11/ 23 – Domnitorul Alexandru Ioan Cuza este obligat să abdice. Principele Carol de Hohenzollern este ales domnitor și, din 10 mai 1866, începe o domnie lungă și rodnică.

1874 – Nou-înființata Comisie a monumentelor publice instituie un regulament „pentru a clasa și a conserva monumentele noastre publice, având ca președinte pe ministrul Instrucțiunii și Cultelor”.

Regulamentul lui Cuza din 1864

1876 – Se înființează o vremelnică „Societate de ingineri și arhitecți”, sub președinția arhitectului Alexandru Orăscu.

1881, mai, 10/ 22 – Ca o consecință a războiului ruso-româno-turc din 1877-1878 și a obținerii independenței de stat (9 mai 1877), România este proclamată regat, iar principele Carol este încoronat ca primul rege al țării, care în peste trei decenii va patrona un proces accelerat de modernizare în sens european a României.

1882 – V. A. Ureche întocmește un proiect de lege pentru conservarea monumentelor publice.

1890 – Sub îngrijirea arh. I. N. Socolescu apare publicația *Analele Arhitecturii și ale Artelor cu care se leagă*.

1891, februarie, 26 – Din inițiativa a 24 de arhitecți se constituie **SOCIETATEA ARHITECȚILOR ROMÂNI - SAR** Alături de arh. Alexandru Orăscu, primul președinte al SAR, membrii fondatori ai noii societăți au fost arhitecții Carol Beniș, Mihail Capuțineanu, George Duca, Alexandru Săvulescu, Ion Socolescu, M. Maimarolu, George Mandrea, Ion Mincu, Grigore Cerchez, St. Ciocârlan, Nicolae Cerchez, Toma Socolescu, Grigore Călinescu, N. Stravolca, F. Montauréanu, Felix Xenopol, Nicolae Gabrielescu, George Sterian, I. Constantinescu, P. Petricu, R. Nedelescu, F. Thyrs și C. Stravolca.

Coagularea profesiei arhitecturale într-o „Societate” se înscrie în evoluția energetică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea care a adus în avanscena vieții publice românești activitatea universitară, personalitățile și îndeletnicirile intelectuale. Într-un răstimp istoricește scurt – de cinci decenii – se construiesc marile instituții culturale: Teatrul „cel Mare” – Teatrul Național pe Calea Victoriei, Universitatea din București, Ateneul Român, Facultatea de Științe Medicale, Școala de Poduri și Șosele – viitoarea Politehnică bucureșteană și Fundația Carol I, dar și reședințe ample. Începe trasarea bulevardelor principale, străzile sunt pavate cu piatră cubică, se construiesc instalații și amenajări de civilizație urbană modernă. Edificiile marilor instituții de cultură devin repere ale Bucureștiului european. Orașul e cartat și dotat cu un plan cadastral bine făcut.

Prin efortul lui Ion Mincu și al discipolilor săi, arhitectura de expresie națională este preluată în construcția instituțiilor statului. Carol Davila, Nicolae Kretzulescu, Constantin Esarhu, Emil Bacaloglu

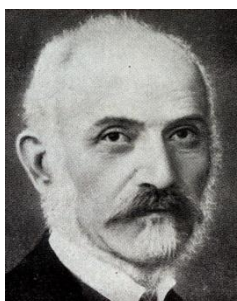
înființează Societatea de Științe Naturale; ia ființă Societatea Ateneul Român, care va construi Ateneul ca un templu al științelor și artelor. Sub impulsul lui Theodor Aman, Carol Szatmary și Carol Storck artele plastice de tip european sunt prezente în expoziții periodice și se organizează învățământul superior de arte.

Se constituie societăți de filarmonică, științe fizico-naturale, de bele-arte, de istorie. Societatea Literară Română se transformă în Academia Română și înființează celebra sa bibliotecă. Grigore Antipa organizează Muzeul de Științele Naturii. Simion Mehedinți inițiază învățământul superior de geografie. Sunt construite mari licee, inclusiv Școala Centrală de Fete. Ziariștii au congrese proprii. Apar librăriile, editurile și tipografiile de carte, funcționează primele cluburi sportive (tir, velocipede), se dezvoltă telefonia urbană.

1891, aprilie – Printre primele inițiative ale Comitetului de conducere al SAR a fost cea de înființare sub auspiciile sale a unei școlii particulare de arhitectură.

1892 – Este emisă, votată și promulgată Legea Monumentelor Istorice.

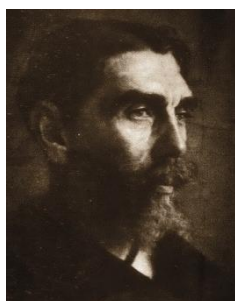
Câțiva dintre arhitecții fondatori ai Societății Arhitecților Români

Primul președinte
al SAR - Alexandru
Orăscu 1817-1894

Alexandru
Săvulescu
1847-1902

Ion Mincu
1852-1912

Grigore Cerchez
1850-1927

George Sterian
1860-1936

octombrie, 15 – Tutelată de arh. Alexandru Orăscu și sub conducerea arhitecților I. N. Socolescu și George Sterian, își începe activitatea Școala de Arhitectură de pe lângă SAR, care a funcționat timp de cinci ani ca instituție particulară.

1893 – aprilie, 30 - Se întreprinde primul demers pentru o lege a arhitecților. În articolul 2 al Legii Corpului Tehnic al Inginerilor este formulată distincția între preocupările inginerilor și cele ale arhitecților.

1897 – Cu sprijinul lui Gh. Mârzescu și, apoi, Spiru Haret, în baza Regulamentului A. I. Cuza-Kogălniceanu din 1864, se înființează o secție de arhitectură la școala de bele-arte, cu denumirea de Școala Națională de Arhitectură, care continuă activitatea fostei școlii particulare a SAR.

1902 – martie, 5 - La intervenția Societății Arhitecților Români, profesiunea de arhitect este menționată în Nomenclatorul Legii Meseriilor.

1903, martie, 7 – Societatea Arhitecților Români este recunoscută ca persoană morală și juridică, decizie publicată în *Monitorul Oficial* nr.276 din 14/27 martie 1903.

1904 – Legea Spiru Haret, care propunea definirea profesiei de arhitect, nu este votată.

toamna – Secția de arhitectură de la bele-arte devine instituție de învățământ superior independentă, sub denumirea de Școala Superioară de Arhitectură, director fiind ing. Ermil Pangrati. În 1916 durata cursurilor era de cinci ani.

1906, iunie, 6/ 19 – Pe Dealul Filaret, în zona ce va deveni Parcul Carol I, s-a deschis o mare expoziție, care a prezentat un bilanț al marilor realizări economice, sociale, politice și culturale ale României din timpul celor 40 de ani ai domniei regelui Carol I. Prin arhitectura pavilioanelor se va face, practic, consacrarea oficială a stilului neoromânesc.

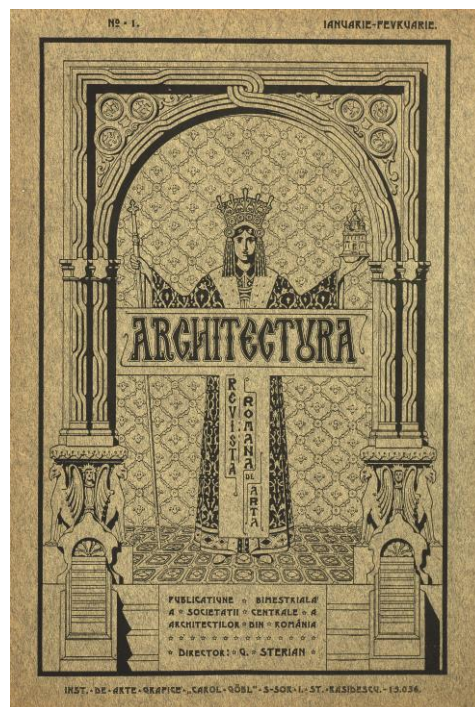

Palatul Artelor (arh. Ștefan Burcuș, Victor Stephănescu) din cadrul Expoziției Jubiliare din 1906, pe locul căruia peste aproape șase decenii se va construi panteonul liderilor comuniști (1958-1963, arh. Horia Maicu, Nicolae Cucu)

1906 – Arhitectul George Sterian organizează catedre la Secția de artă națională și decorativă de pe lângă Academia de Arte Frumoase din București și la Institutul de Arte Decorative Regina Maria.

La începutul anului Ion D. Berindey elaborează un proiectul de lege *Dispozițiuni relative la titlul de arhitect și la titlul de conductor arhitect*, susținut și prin semnăturile a 50 de membrii SAR și care a fost publicat în primul număr al revistei *Arhitectura*. Documentul definea obligațiile arhitectului, propunea introducerea certificatelor de liberă practică, organizarea serviciilor de arhitectură ale statului, alcătuirea tabloului arhitecților, înființarea unui consiliu superior permanent de arhitectură sub supravegherea căruia să se execute clădirile publice ș.a.

Este fondată de către arh. George Sterian revista *Arhitectura*. Între 1906-1944, cât timp revista va apare sub egida SAR, se vor publica la intervale neregulate un număr de 36 de volume corespunzătoare la 43 de numere.

Revista Arhitectura nr. 1/1906

1909, iulie – Probabil și ca urmare a unor solicitări ale SAR, Vintilă Brătianu, primarul Bucureștiului, formează o comisie din care vor face parte președintele SAR, directorul Școlii de Arhitectură și directorul lucrărilor tehnice din primăria București, care să întocmească „*tablourile tehnice*” ale arhitecților și tehnicienilor autorizați să prezinte proiecte pentru zonele centrale (Ocoalele I și II) sau în general pentru „*clădirile mai impozante*”. A fost prima reglementare adoptată care recunoaștea drepturilor profesionale ale arhitecților. Din 1916, la intervenția SAR, în tablourile tehnice ale primăriei au fost înscrși numai arhitecți diplomați sau cei echivalați. În același an lista cuprindea 116 arhitecți, dintre care 106 erau din București.

Delegați ai SAR participă la Congresul Internațional al Arhitecților de la Roma.

1912 – Începe construcția „*Școalei de Arhitectură*”, după proiectul arhitectului-inginer Grigore Cerchez, asistat de arhitectul Iorgu Ciortan. Clădirea va fi terminată în 1927.

1913 – La Expoziția Internațională de la Leipzig participă și membrii SAR.

1914, iulie, 19/august, 1 – Izbucnește Primul Război Mondial. Consiliul de Coroană reunit la Castelul Peleş, cu toată opoziția Regelui Carol I, hotărăște pentru moment adoptarea unei politici de neutralitate armată a României. La scurt timp, Regele Carol I încetează din viață (27 sept./10 oct.), succesorul său, Ferdinand, fiind proclamat rege pe 28 sept.

1916, februarie, 25-26 – Are loc primul Congres general al arhitecților din România, prilej de a sărbători un sfert de veac al existenței SAR. Președinte SAR este arh. Grigore Cerchez, iar vicepreședinți sunt arhitecții Petre Antonescu și Ion D. Berindey.

În SAR sunt înscrși 126 de membrii, dintre care 116 în București.

Pentru construirea „*Casei*” proprii, SAR solicită Primăriei București atribuirea unui teren de 300 mp situat pe B-dul Colței, dar cu toate promisiunile autorităților cererea nu va fi rezolvată.

Un grup de arhitecți participanți la primul Congres al Arhitecților din 25-26 februarie 1916

1916, august, 14/ 27 – România intră în Primul Război Mondial de partea Antantei (Franța, Marea Britanie, Rusia) împotriva Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria). Cu toată rezistența eroică a armatei române din vara anului 1917, din cauza dezintegrării armatei ruse generate de haosul revoluționar din Rusia, în primăvara anului 1918, România este obligată să semneze un tratat de pace cu Puterile Centrale, care ulterior va fi denunțat de partea română, în condițiile iminentei înfrângerii a armatei germane pe fronturile din vestul Europei. Pe parcursul anului 1918, favorizate de dezmembrarea imperiilor rus și austro-ungar, Basarabia (la 27 martie/ 9 aprilie 1918), Bucovina (la 15/28 noiembrie 1918), Transilvania și Banatul (la 1 decembrie 1918) se unesc cu România, împlinindu-se astfel idealul formării României Mari.

1919, martie – Se desfășoară adunarea generală extraordinară a SAR, prima reuniune a tuturor arhitecților din România Mare.

Președintele SAR devine arhitectul Petre Antonescu (până la 9 martie 1921), iar vicepreședinți sunt aleși arhitecții Stăniș Ciortan și Paul Smărăndescu.

SAR elaborează un proiect de regulament pentru organizarea concursurilor publice de arhitectură.

Vechea clădire a Școlii de Arhitectură în care a funcționat și SAR

1921 – Legea pentru organizarea Corpului Arhitecților din Serviciile Publice este propusă de profesorul Ioan Petrovici, ministru al lucrărilor publice, ca urmare a stăruințelor Comitetului Societății Arhitecților Români, din care făceau parte, la acea dată, arhitecții Petre Antonescu, președinte, Stăniș Ciortan și Paul Smărăndescu, Ion D. Berindey, Ștefan Burcuș, Daniel Renard, Dumitru Herjeu, Ioan Socolescu, Nicolae Stănescu și Ion D. Traianescu. Legea semnată de ministrul lucrărilor publice Ion Petrovici, de ministrul finanțelor Nicolae Titulescu și de ministrul justiției a fost adoptată de Parlament și promulgată de Regele Ferdinand la 4 iulie 1921.

Palatul Școlii Superioare de Arhitectură 1912-1927, arh. Grigore Cerchez și Iorgu Ciortan

În toată perioada interbelică, reprezentanți ai SAR participă la numeroase evenimente internaționale ale arhitecților și/sau urbanistilor, cum au fost: Concursul internațional de urbanism

de la Belgrad (1924); Congresul Internațional al Arhitecților de la Amsterdam-Haga (1927); Expoziția Universală de la Barcelona (1928); Congresul Internațional al Arhitecților de la Budapesta (1930, printre raportori fiind și arhitecții Statie Ciortan, Constantin Iotzu, I. D. Enescu, Simion Vasilescu și Daniel Renard, iar arhitecții Petre Antonescu și Nicolae Ghica-Budești au fost aleși membri în Comitetul permanent); Congresul de la Roma (1935); Congresul de la Paris (1937). De asemenea, arhitecți români au mai luat parte la congresele internaționale ale locuinței și urbanismului de la Roma, Paris, Londra și Stockholm sau au fost prezenți expoziția internațională de arhitectură și arte decorative de la Milano (1936, comisar din partea guvernului român arh. Duiliu Marcu) și la expozițiile universale de la Paris (1937) și New York (1939), cât și la alte evenimente, păstrând mereu contactul cu toate noutățile internaționale din domeniul profesional și nu numai.

1922-1924 – Președintele SAR este arh. Ștefan Burcuș, iar vicepreședinți sunt arhitecții I. D. Traianescu și Statie Ciortan.

1924, martie, 10-12 – Are loc, la Palatul Camerei de Comerț, cel de-al doilea Congres general al Societății Arhitecților Români, sub președenția de onoare a ing. Ermil Pangrati, directorul Școlii Superioare de Arhitectură, președinte executiv arh. Grigore Cerchez. În acest cadru s-au dezbătut și adoptat un mare număr de moțiuni referitoare la o serie foarte largă de probleme privind exercitarea profesiei și anume: proiectul legii corpului arhitecților; îngrădirea titlului de arhitect; Consiliul Superior de Arhitectură; stabilirea dreptului de semnătură al arhitecților; rezolvarea crizei de locuințe; „chestiunile” de sistematizare, „extensiune” și de înfrumusețare a orașelor, în special a Bucureștiului, inclusiv „Regulamentul de construcțiuni”; învățământul mediu tehnic; restaurarea monumentelor istorice; întreținerea clădirilor și monumentelor publice. În final s-a adoptat moțiunea privind obligativitatea respectării tabelului cu onorariile minime ale arhitecților aprobat de SAR.

Grup de arhitecți participanți la al II-lea Congres al Arhitecților din 10-12 martie 1924

1925-1926 – Conducerea SAR este asigurată de arh. Spiridon Cegăneanu, având ca vicepreședinți pe arhitecții I. D. Traianescu și I. D. Enescu.

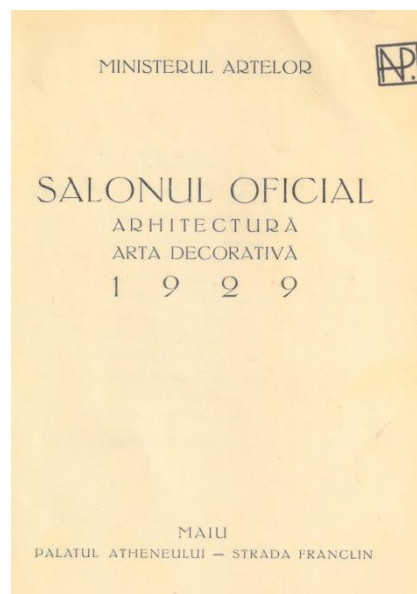
În SAR sunt un număr de 177 membrii titulari, dintre care 157 în București și 20 în provincie.

1927, iulie 20 – Moare Regele Ferdinand I, iar în condițiile renunțării la tron a principelui Carol, devine rege Mihai, fiul minor al acestuia, sub tutela unei regențe. În același an, la 24 noiembrie, moare și prim-ministrul Ionel Brătianu, unul din principalii făuritori ai României Mari.

1928 – Are loc, la Școala Superioară de Arhitectură, al treilea Congres General al Arhitecților din România. Au participat 157 de arhitecți, din toată țara. Congresul a fost condus de Ermil Pangrati. Au fost discutate multe din probleme dezbătute și la congresul anterior, din 1924, cum ar fi „îngrădirea titlului de arhitect” și legea corpului arhitecților, onorariile, reglementarea concursurilor publice, probleme ale sistematizării orașelor și locuințelor, arbitrajele. Congresul susține adoptarea unei legi a exercitării profesiei de arhitect.

1929, mai – La Ateneul Român, sub patronajul Ministerului Artelor, are loc Salonul Oficial de arhitectură și artă decorativă. Sunt prezentate 307 lucrări, dintre care 206 la Secțiunea de Arhitectură. Prin numărul de exponate prezentate s-au remarcat arh. Constantin Iotzu (24) sau arh. Petre Antonescu (21).

Catalogul Salonului Oficial de Arhitectură din 1929

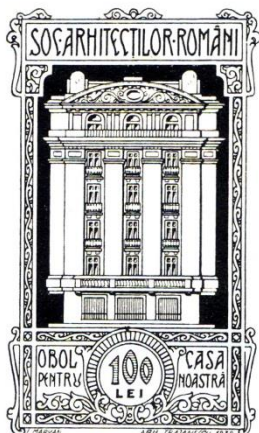

Grup de arhitecți participanți la inaugurarea sediului SAR din Str. Episcopiei 2

1930, februarie, 26 – Este inaugurat sediul Societății Arhitecților Români într-un apartament aflat la etajul I al blocului din Str. Episcopiei 2, cumpărat în primul rând cu fonduri obținute din beneficiile participării SAR la o societate de construcții înființată în acest scop, „Construcția Modernă”, sau din colecte printre membrii societății. Până atunci, sediul SAR și cel al revistei *Arhitectura* au figurat în

str. Enei 6-8, găzduite de Școala de Arhitectură. Situația se va repeta și după 1977, când UA își va avea din nou birourile în clădirea IAIM.

Timbru pentru colectarea de fonduri pentru sediul SAR

Imobilul din Str. Episcopiei 2 în care se gasea sediul SAR

Foaia de gardă a lucrării Istoria arhitecturii românești de Grigore Ionescu, publicată în 1937

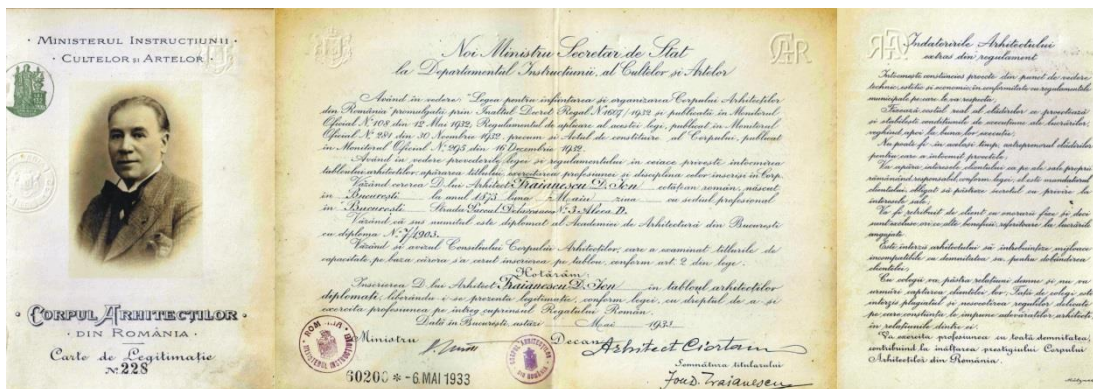
1930, iunie 6-8 – Se întoarce în țară fostul principe Carol, care este proclamat rege, iar fiul său Mihai este detronat și devine Mare Voievod de Alba Iulia. Începe o decadă cu multe frământări politice, care erodează sistemul parlamentar multipartid și netezesc calea spre instaurarea regimului autoritar al Regelui Carol al II-lea în 10 februarie 1938. Pe de altă parte, pe lângă un mare avânt economic manifestat din 1933, în această perioadă, în toate domeniile culturale, inclusiv al arhitecturii, s-au remarcat, de multe ori și sub patronajul regal, personalități de excepție, care reprezentau o diversitate de curente și tendințe, la un nivel fără precedent până atunci, iar ulterior fără să se mai atingă niciodată aceeași cotă foarte ridicată a eferescenței culturale precum cea din anii '30. În același peisaj cultural coexistau, dar se și confruntau, curentele tradiționaliste sau clasice cu cele moderne sau de avangardă, fiecare la rândul lor cu o mare varietate de nuanțe, inclusiv în arhitectură. Alături de personalitățile afirmate încă din primele decenii ale secolului, în anii '30, se impun cu putere numeroși tineri intelectuali de marcă, printre care și arhitecți.

1931 – La propunerea arhitectului Arta Cerchez, SAR instituie un concurs pentru întocmirea unei istorii a arhitecturii românești, cu un premiu de 100.000 lei pentru lucrarea laureată, la care s-au adăugat donațiile arh. I. D. Enescu (50.000 lei) și arh. Statie Ciortan (30.000 lei) pentru premiile II și III. În 1934, juriul format din arhitecții Gheorghe Balș și Nicolae Ghika-Budești îl declară câștigător pe arh. Grigore Ionescu, lucrarea acestuia fiind publicată în 1937, ulterior primind Premiul Statului Gh. Asachi din partea Academiei Române.

1932 – Legea pentru înființarea și organizarea Corpului Arhitecților din România-CAR, propusă de guvern prin președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii publice și cultelor, istoricul Nicolae Iorga, este înaintată Parlamentului și a fost votată de Adunarea Deputaților, sub președinția dr. Petre Topa, de Senatul prezidat de scriitorul Mihail Sadoveanu, promulgată de Regele Carol al II-lea prin Înaltul Decret Regal No. 1607/9 mai 1932 și publicată în Monitorul Oficial nr. 103/12 mai 1932. În noiembrie 1932, Regulamentul aprobat de Dimitrie Gusti, ministrul instrucțiunii, cultelor și artelor, este confirmat prin decret regal.

decembrie, 1 – Are loc Ședința de constituire a Corpului Arhitecților din România - CAR, în baza legii pentru înființarea și organizarea corpului. Adunarea, desfășurată în Școala de Arhitectură, la care au participat 234 de votanți din 340 arhitecți înscriși, a fost prezidată de prof. Dimitrie Gusti ministrul instrucțiunii, cultelor și artelor. Alegerea Consiliului și Comisiei de

disciplină s-a desfășurat în mai multe tururi de scrutin și prin vot au fost desemnați în Consiliul Corpului prof. arh. Stănie Ciortan, prof. arh. Petre Antonescu, prof. arh. Constantin Iotzu, prof. arh. Ion D. Traianescu, arh. L. Silion, arh. Arghir Culina, prof. arh. Ion D. Enescu, arh. Emil Guneș, arh. Nicu Georgescu, arh. Florea Stănculescu și arh. Constantin Dobrescu. Stănie Ciortan, arhitect-inspector, profesor la Academia de Arhitectură, a fost ales primul decan al Corpului Arhitecților. Prin regulament, președintele Societății Arhitecților Români, Ion D. Enescu, a primit funcția de prim-prodecan al Corpului. Lui Scarlat Petculescu i s-a încredințat președinția Comisiei disciplinare.

Cartea de legitimație din 1933 care atestă calitatea de membru CAR a arh. Ion D. Traianescu

Ștampila și antetul SAR

1933 – Începând cu acest an și până la înlocuirea sa cu noul Colegiu al Arhitecților, în 1938, Corpul Arhitecților din România va ține regulat adunări generale anuale.

SAR este membru fondator al Confederației Asociațiilor de Profesioniști Intelectuali din România.

În luna noiembrie, este publicat „*Tabloul Arhitecților înscriși în Corpul Arhitecților din România, îndeplinind condițiunile Legii pentru înființarea și organizarea acestui Corp*”. Tabloul are mai multe capitole și este organizat sub criteriul sediului profesional al arhitecților, pe orașe și pe provinciile istorice ale României: București, Vechiul Regat, Transilvania, Moldova, Bucovina și Basarabia. Membrii corpului au primit legitimații.

Este instituit Tabloul onorariilor minimale. Corpul emite documente privitoare la modul de plată al onorariilor și propune un contract standard de proiectare. Este emisă Decizia Ministerială cu privire la normele de înscriere în Corpul Arhitecților a celor care au practicat meseria pe cuprinsul țării, precum și la înființarea categoriei de arhitect recunoscut.

Corpul Arhitecților primește donații în bani de la arhitecții Rafiroiu Silvestru, A. Cernea, St. Heller, D. Gospodinof, G. Ivanof. Stănie Ciortan donează masa de consiliu, covorul și un fotoliu tapițat cu piele, Iorgu Ciortan – un pupitru-classoir, un cuier și patru scaune, meșterul tâmplar Andreescu N. – un dulap de stejar cu rulouri, Fabrica de Case de fier OMEGA – o casă de bani.

Societatea Arhitecților Români promovează, prin revista *Arhitectura*, sub semnătura arh. Florea Stănculescu, ideea înființării unui Institut de cercetări pentru materiale de arhitectură, organizat asemenea altor Institute de cercetare, precum Institutul Meteorologic, Institutul Pasteur, institutelor de cercetări agronomice și, respectiv, zootehnice. „*Noțiunea de Institut de cercetare – scrie arhitectul – implică [...] cercetare, alegere, perfecționare, directive de întrebuințare, combaterea relelor sau procedeele greșite, răspândirea celor bune ...*”.

Petre Antonescu
1873-1965

Statie Ciortan
1876-1940

Ion D. Enescu
1884-1972

Paul Smărăndescu
1881-1945

Constantin Iotzu
1884-1962

Conducerea SAR este formată din arh. Statie Ciortan-președinte de onoare, arh. I. D. Enescu-președinte (care își va păstra această poziție până în 1941), arhitecții Simion Vasilescu și Scarlat Petculescu-vicepreședinți, funcție pe care o vor ocupa în anii următori și arhitecții Daniel Renard, Ioan Roșu, Alexandru Zamfiropol și V. Rădulescu.

1934 – Regele Carol al II-lea decretează Regulamentul de aplicare a legii pentru Organizarea Corpului Arhitecților din serviciile publice, adoptată din 1921 și este întocmit Tabloul arhitecților funcționari din serviciile statului, județelor și comunelor. Tabloul este organizat după titluri de funcții – *arhitecți inspectori generali clasa I și II, arhitecți-șefi clasa I și II, arhitecți ordinari clasa I, II și III și arhitecți stagiați*. Arhitecții Petre Antonescu, Nicolae Ghica-Budești, Victor Stephănescu, Statie Ciortan, Paul Smărăndescu au primit titlul de *arhitect inspector general clasa I*.

Începe să funcționeze Comisia de disciplină, care administrează primele trei sancțiuni definitive colegilor Biliargiu, Seevald și Jean Monda. Consiliul discută chestiunea arhitecților care semnează planuri întocmite de „clandestini”. Comisia de disciplină va media divergențele între arhitecți și va aplica sancțiuni, toate publicate în Buletinul Corpului.

MINISTERUL INSTRUCCIUNII, CULTELOR ȘI ARTELOR
CORPUL ARHITECȚILOR DIN ROMANIA
București — Str. Biserica Enei No. 3

TABLUL ARHITECȚILOR DIPLOMAȚI

Inscrisi în Corpul Arhitecților din România, îndeplinind condițiile Legii pentru înființarea și organizarea acestui Corp, promulgată prin înaltul Decret Regal No. 1667, din 9 Mai 1932 și publicată în Monitorul Oficial No. 108 din 12 Mai 1932.

Arhitecți cu sediul profesional în BUCUREȘTI.

Abramovici Savu, Radu Vodă 18 A.	Biliargiu I. Nicolae, Costache Negri 32
Adelstein Louis, Sf. Ion Nou 3	Bobletec Gheorghe, Melodiei 8
Alexanderson Vera, Dumbrava Rosie 4.	Bocsanu I. Vaselor 44
Almalek Angelo, Zoc Râmniceanu 5	Bolco N. Petre, Kogălniceanu 50
Antonescu Petre, Biserica Enei 5	Bolomey Roger, Latină 62
Aprihăneanu N. Regală 21	Bordenache V. Richard, Dacia 3.
Arnet Emanuel, Sfinților 47	Bozianu Iacob, Calea Victoriei 102
Arion S. Vasile, Italiană 5	Brătescu I. Gheorghe, Dr. Iatropol, 24
Atanasiu Dumitru, Știrbey Vodă 54	Bujoescu Medeleanu Alexan- drina, Ion Creangă 28
Audisio A. Gheorghe, Vasile Lascăr 9 A	Burcuș Jean, Romană 61
Avram M. Benjamin, Vișniilor 13	Cantauczino M. G., Calea Victoriei 109
Axeleraț Leon, Anton Pan 38	Carp Lea, Bradului 19
Băbeanu Nicolae, Calea Grivăei 377	Călinescu Gh. Emil, Pasteur 30
Baloghin Stăte, Brezoianu 29	Călinescu Grigore, Popa Soare 48
Balș Gh. Ion, Buzesti 100	Călugăreanu G. Alexandrina, bdul Dacia 20
Balș M. Lupu Stefan, Dumbrava Rosie, 12	Călugăreanu I. Ștefan, par- te
Bănică Gh. Ioan, Sf. Stefan 1	Deacr. A. Popovici 31
Baraș Sașa, Cantauczino 32	Câmpeanu (Sonenfeld) M., Epureanu 7
Beu Sterie, G-ral Berthelot 63	Cănanău Constantin, Sf. Voievozi 33
Besleaganu Nicolae, Al. Lăhovay 5	
Berindei I. I., Vodă Caragea 22	

Corpul Arhitecților respinge înscrierea unor arhitecți de naționalitate străină (este vorba de arhitecți francezi) și, la intervenția guvernului francez, care cere respectarea condițiilor de reciprocitate, decide introducerea lor într-o categorie aparte, cea a *arhitecților recunoscuți* (profesioniști cu cel puțin cinci ani de practică, anteriori datei de intrare în vigoare a legii de înființare a Corpului Arhitecților). Se constituie o comisie de evaluare a cererilor pentru categoria de *arhitect recunoscut*, ale cărei decizii sunt ratificate de consiliul profesoral al Academiei de Arhitectură. În categoria *arhitecților recunoscuți* îi găsim înscriși pe Marcel Iancu, Leonida Plămădeală, Herman Clejan ș.a. Totodată se alcătuiește și Tabloul suplimentar al *profesioniștilor cu drepturi limitate*, ce include conductori desenatori de arhitectură, maeștri constructori, constructori autorizați, maeștri zidari și dulgheri.

Tabloul arhitecților înscriși în CAR până la 20-30 noiembrie 1934

În noiembrie 1934, Corpul Arhitecților cuprinde 428 (313 în București) de arhitecți diplomați și 88 (23 în București) de arhitecți recunoscuți.

1935 – Societatea Arhitecților Români inițiază sesiuni de lucru cu primarul general al Capitalei, „pentru a-i expune doleanțele arhitecților la chestiunile privitoare la lucrările de transformare și modernizare a Bucureștiului”. La discuții participă arhitecții Ion D. Enescu, Daniel Renard, Arghir Culina, George Negoescu, C. Dobrescu, Alexandru Zamfiropol, Ion Tărăușanu. Corpul Arhitecților cooperează cu primăriile în privința sancțiunilor ce se aplică arhitecților pentru „derogare dela regulamentul de construcțiuni”, în sprijinul aplicării planului de sistematizare și a promovării concursurilor publice de arhitectură. Oficiul de studii al Corpului propune conținutul-tip pentru regulamentele comunale. Este întocmit Codul Profesiunii – „arătând îndatoririle, drepturile și disciplina Arhitecților Profesioniști” și un anteproiect pentru legea concursurilor publice de arhitectură.

Câteva personalități emblematice ale arhitecturii românești interbelice

Horia Creangă
1892-1943

Marcel Iancu
1895-1984

G. M. Cantacuzino
1899-1960

Hanrieta
Delavrancea Gibory
1894-1987

Octav Doicescu
1902-1981

1936 – Decanul Corpului Arhitecților, arh. Stăte Ciortan, adresează un *Cuvânt către colegi* în care arată că, „pentru ca legea să se mențină în serviciul societății, ne mai trebuie ceva ce depinde numai de noi, arhitecții – consecvența în raporturile noastre cu publicul și cu autoritățile. Trebuie să ne impunem o linie de conduită bine definită și să ne îndeplinim obligațiile cu orice sacrificiu”.

Ministerul Instrucțiunii și Decanatul Corpului Arhitecților transmit municipiilor, orașelor și prefecturilor tabloul oficial al arhitecților și dispoziția despre aplicarea „cu strictețe” a dispozițiilor Legii Corpului.

1936-1937 – Corpul Arhitecților participă la organizarea concursurilor publice pentru Piața 8 Iunie (Piața Unirii de astăzi), Palatul Municipiului București și Pavilionul românesc la Expoziția Universală – Paris, 1937, un hotel la Balcic, o biserică în Parcul Domeniilor, Sistematizarea orașului Belgrad, monumentul Regelui Ferdinand din Cernăuți. Proiectul Cetății Universitare din București și atribuirea lui fac obiectul unei dezbateri intense și al unor polemici prelungite.

CAR intervine la redacțiile tuturor ziarelor ca numele autorului să apară odată cu publicarea fotografiilor după lucrările arhitecților, în conformitate cu Legea asupra proprietății literare și artistice.

Au loc tratative cu AGIR – asociația inginerilor – pentru obligativitatea semnării și de către un inginer constructor a proiectelor de arhitectură de orice fel.

1938 – Corpul Arhitecților din România este transformat, fără modificări de fond, în Colegiul Arhitecților Români-CAR, odată cu Crearea Frontului Renașterii Naționale și

structurarea corporatistă a asociațiilor societății civile în cadrul unei organizări statale autoritare sub Regele Carol al II-lea.

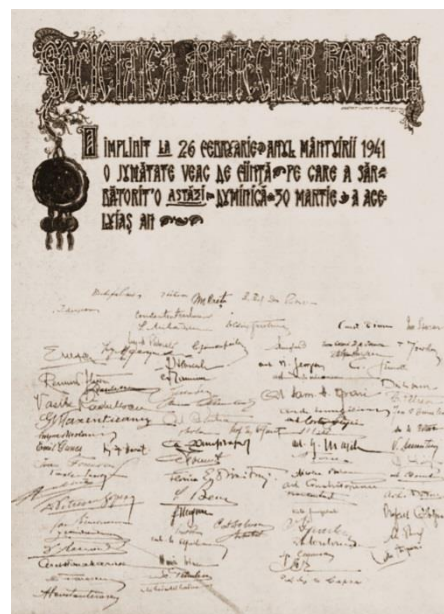
În Colegiul Arhitecților figurează 530 arhitecți diplomați și 118 din categoria arhitecților recunoscuți, pentru ca în 1939 să se înregistreze un număr de 555 arhitecți diplomați, 408 fiind în București și 119 arhitecți recunoscuți, dintre care 31 în București.

1939, septembrie, 1 – Începe al Doilea Război Mondial, odată cu invazia germană în Polonia.

1940, vara – Ca o consecință a protocoalelor secrete ale Pactului Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939, România este obligată să facă dramatice cedări teritoriale. La 28 iunie, Basarabia este ocupată de Rusia sovietică, la 30 august, nord-vestul Transilvaniei este atribuit Ungariei, iar Cadrilaterul este cedat Bulgariei în 7 septembrie. Principalul vinovat pentru aceste pierderi a fost considerat Regele Carol al II-lea, care pe 6 septembrie este obligat să abdice în favoarea fiului său Mihai, iar conducătorul de fapt al țării devine generalul Ion Antonescu. Între 14 septembrie 1940 și 23 ianuarie 1941 acesta va governa în alianță cu Mișcarea Legionară, pentru ca ulterior să-și asume întreaga răspundere a guvernării fără sprijinul vreunei formațiuni politice.

1940, noiembrie, 25 – După două amânări, are loc Adunarea Generală Extraordinară a CAR, al cărei obiect era românizarea profesiei de arhitect, dar, în primul rând, sub presiunea oficială a Ministerului Educației Naționale, s-a dorit înlocuirea conducerii organizației cu o comisie interimară având președinte pe arh. Cristofi Cerchez, secundat de arhitecții, membrii ai Mișcării Legionare, Constantin Joja, Ilie Teodorescu, Nicolae Goga, Valeriu Stănescu și Dan Iovănescu¹. După înfrângerea rebeliunii legionare, la 23 ianuarie 1941, conducerea este preluată de arh. Ion D. Enescu.

1941, martie, 30 – Revista *Arhitectura* publică un număr jubiliar coordonat de arh. Victor Smigelschi, dedicat semicentenarului SAR și arhitecturii din teritoriile pierdute de România în vara anului 1940. Cu aceeași ocazie la sediul SAR, în prezența a numeroși membrii, dar și a unor reprezentanți oficiali și ai asociațiilor profesionale, se desfășoară o adunare aniversară, prezidată de arh. Ion D. Enescu.

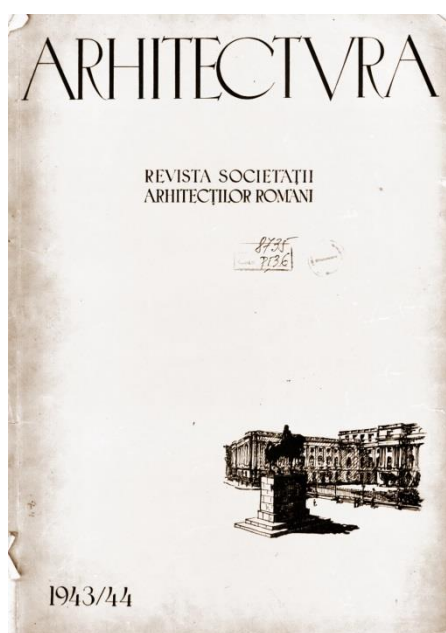
Actul aniversar al semicentenarului SAR sărbătorit în 30 martie 1941

1941, iunie, 22 – Trupele române, alături de cele germane, cu care erau aliate din toamna anului 1940, intră în războiul contra Rusiei sovietice și începe eliberarea Basarabiei și Bucovinei finalizată până la 25 iulie 1941.

1941, octombrie, 9 – Consiliul de miniștri, sub semnăturile lui Mihai Antonescu, președinte ad-interim și Constantin Bușilă, ministrul lucrărilor publice și al comunicațiilor, adoptă decretul-lege nr. 899/1941 de modificare a Legii din 1932 de înființare și organizare a CAR, publicat în Monitorul Oficial nr. 240/10 octombrie 1941 și în revista *Arhitectura* nr. 3-4/1941.

1942-1943 – Conducerea SAR este exercitată de un consiliu în care erau membri de drept foști președinți ai Societății (Petre Antonescu, Spiridon Cegăneanu, Ion D. Enescu), președinte Constantin Iotzu și vicepreședinți Vasile Rădulescu și Constantin Nănescu.

Se desfășoară câteva concursuri publice, dintre care menționăm pe cele pentru Catedrala din Odessa (1942) și sistematizarea Pieței Palatului Regal (1943).

1943, februarie, 1 – CAR aprobă modificarea și completarea tabloului de onorarii minimale ale arhitecților.

1944, februarie, 24 – Adunarea generală a SAR a ales pentru anul 1944 un comitet de conducere condus de arhitectii Constantin D. Dobrescu (președinte) și T. T. Socolescu și Gh. Negoescu (vicepreședinți).

1942, mai, 13 – În adunarea extraordinară a CAR se adoptă un proiect de lege pentru reglementarea concursurilor publice, pentru a fi propus Ministerului Lucrărilor Publice.

Coperta revistei *Arhitectura* 1943-1944, ultimul număr apărut sub egida SAR

1944, august, 23 – Sub presiunea ofensivei din Moldova a armatei sovietice, are loc lovitura de stat prin care Regele Mihai I demite guvernul mareșalului Ion Antonescu și dispune arestarea membrilor acestuia. Totodată este denunțată alianța militară cu Germania și armata primește ordinul de încetare a ostilităților față de Puterile Aliate, reprezentate în primul rând de URSS, SUA și Marea Britanie, și a alierii cu acestea. În seara zilei de 23 august este numit un nou guvern, condus de generalul Constantin Sănătescu, susținut politic de PNȚ, PNL, PSDR și încă de minusculul PCdR. Până în decembrie 1989 meritul pentru realizarea actului de la 23 august 1944 a fost confiscat în totalitate de PCR, iar istoriografia comunistă l-a numit un timp „insurecția națională armată, antifascistă și antiimperialistă”, pentru ca, în anii '80, să fie considerat ca „revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă” [sic!]. Între 1948-1989, ziua de 23 august a fost Ziua Națională a României.

1944, toamna – În condiții dificile, de război și de început al ocupației sovietice, se publică revista *Arhitectura*, redactată sub forma unui număr unic pentru anii 1943-1944 (redactor arh. Victor Smigelschi). Aceasta va fi ultima apariție a revistei sub egida SAR.

1945, martie, 6 – Ca urmare a intervenției brutale a lui Andrei Vîșinski, prim-adjunct al ministrului de externe al URSS, și ca expresie a includerii României în sfera de influență sovietică, se instaurează primul guvern pro-comunist, condus de Petru Groza, liderul Frontului Plugarilor, controlat de Partidul Comunist.

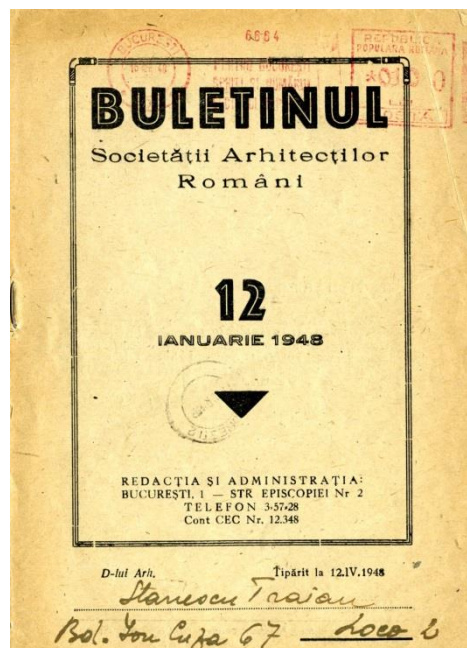
1945, martie, 28 – Sub semnătura lui Lucrețiu Pătrășcanu, Ministerul Justiției, „văzând cererea unui grup de arhitecți”, emite „deciziunea” nr. 31.044 de dizolvare a Comitetului Societății Arhitecților Români (ales cu numai o săptămână înainte, la 22 martie 1945) și de instituire a unei comisii interimare². Din comisia interimară au făcut parte arhitecții – inclusiv câțiva cu orientare comunistă – Ion Davidescu (președinte), Titu Evolveanu, Ion Ghica-Budești (vicepreședinți), Richard Bordenache, Pompiliu Macovei, Gh. Petrașcu, Mircea Alifanti, Harry Stern, G. Storck-Kulman, Al. Șerbescu, Ascanio Damian, Mauriciu Silianu. La cererea unor membri ai SAR de organizare a unor alegeri deschise pentru un nou Consiliu statutar, care să ia locul comisiei numite de Ministerul Justiției, se răspunde „[...] că nu este cazul [...] deoarece comisiunea interimară numită prin deciziunea noastră [...] are calitatea să lucreze și să organizeze Societatea [...]”. Acesta este momentul în care încetează de facto existența SAR ca asociație democratică, iar autonomia sa instituțională și

prerogativele de asociație liberă a unei profesii libere sunt cedate forurilor statale. Începe o perioadă tenebroasă care va dura doi-trei ani și care se va finaliza cu dispariția SAR, inclusiv de jure.

1945 – Între 1945 și 1948 reapare *Buletinul Societății Arhitecților Români*, publicație cu apariții neregulate, bilunare, trimestriale sau chiar mai rare, condiționate de împrejurări și posibilități. Din Comitetul de direcție fac parte membrii Comitetului interimar SAR impus de Ministerul Justiției. Având un conținut informativ general, cu format de broșură A5, acesta va fi tipărit în condiții grafice foarte modeste. În anii următori, indiferent de titlu³, publicația, din 1948 cu aspirații de revistă, va avea un caracter din ce în ce mai oficial și va fi subvenționată de ministerele Lucrărilor Publice, Propagandei, de Interne ș.a., situație accentuată mai ales din 1948, odată cu editarea sa de către AGIR, apoi AST (ASIT), sau când intră și sub tutela Ministerului Construcțiilor.

Buletinul SAR nr.12/1948

Petre Antonescu, președintele SAR, devine membru activ al Academiei Române. În ARLUS (asociația de prietenie cu URSS, înființată la sfârșitul anului 1944) se constituie o subsecție de arhitectură, condusă de Petre Antonescu, din care mai fac parte arhitecții Ion Davidescu, Ion Ghica-Budești, Richard Bordenache, Harry Stern.

Din a doua jumătate a anului 1945, SAR participă la elaborarea proiectului privind Legea Corpului Tehnic General, inițiată de Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor⁴. Dezbaterile, fără un rezultat concret, vor dura circa doi ani, iar din 1947-1948 subiectul nu a mai fost de actualitate, odată cu schimbările politico-economice care vor bulversa societatea românească, ca urmare a preluării întregii puteri de către partidul comunist.

1946, aprilie, 6 – Se desfășoară adunarea extraordinară a SAR și este ales noul comitet de conducere: Petre Antonescu – președinte; Ion Davidescu, Gheorghe Simotta și Titu Evolveanu – vicepreședinți; Nicolae Cucu și Octav R. Laurian – secretari; Victor Asquini, Gheorghe Petrașcu, Marcel Pompei și Mauriciu Silianu – membri⁵.

În SAR sunt înscriși 402 membri titulari, dintre care 50% au plata cotizației restantă. Cu ocazia conferinței din aprilie 1946 se mai aprobă cererile de înscriere a peste 50 noi membri.

iunie-iulie – În *Buletinul SAR nr. 7* se anunță cu optimism reapariția revistei *Arhitectura*, primul număr după doi ani, cât și după reorganizarea SAR din 1945. Intenția a rămas însă nematerializată.

1945-1946 – Se organizează primele concursuri de arhitectură postbelice, în București (reconstrucția Teatrului Național, imobil pentru CEC pe Splaiul Independenței, blocuri de locuințe în Cartierul Ferentari, cabană și ștrand în Tei).

1946 – Pe motive politice, din Colegiul Arhitecților Români sunt excluși, pentru perioade de la o lună la șase luni, Cristofi Cerchez, Nicolae Goga, Dumitru Herjeu, Remus Iliescu, Constantin Iotzu, Constantin Joja, Nicolae Mucichescu. Măsura este relativ nesemnificativă comparativ cu valorile

brutale de represiuni politice, caracterizate prin condamnări la ani grei de închisoare, care au urmat mai ales în primele două decenii ale regimului comunist, care au lovit și pe numeroși arhitecți. Între 1945-1964, pentru intervale mai scurte sau mai lungi, de la câteva luni la 10-25 ani, au suferit detenția politică un număr de circa 150 de arhitecți, printre care au fost și câțiva din cei menționați mai sus ⁶.

Noul tabel al onorariilor emis de Colegiul Arhitecților este aprobat de Gheorghe Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucrărilor publice.

1946, noiembrie, 19 – Au loc primele alegeri parlamentare postbelice, falsificate grosolan de guvernul procomunist, asigurându-se preponderența PCdR în Parlament (între 1948-1989, Marea Adunare Națională – MAN).

1947, aprilie, 25 – Adunarea Generală extraordinară a SAR este convocată într-o primă instanță pentru 31 mai 1947 – ultima înainte de desființarea Societății. Programul de activitate include cererea de organizare a Congresului SAR în 1948, deziderat reluat și în prima jumătate a anului 1948.

1947, noiembrie, 10 – Adunarea Generală a SAR aprobă afilierea la Asociația Generală a Inginerilor din România – AGIR, prima etapă a lichidării societății, înscrisă în procesul complex de subordonare a intelectualității tehnice. După acest eveniment, pentru circa un an și jumătate, activitatea SAR se desfășoară ca structură a AGIR. La rândul ei, aceasta este transformată, din iulie 1949, în Asociația Științifică a Tehnicienilor – AST, rebotezată, prin Decretul nr. 2 din mai 1951, ca Asociația Științifică a Inginerilor și Tehnicienilor din RPR – ASIT, iar toate fostele organizații/asociații tehnico-profesionale, inclusiv SAR, sunt desființate. ASIT avea un caracter mai mult obștesc decât tehnico-profesional și care reunea, în 1950, peste 25.000 de membri, cadre tehnice cu studii superioare, dar și medii, cât și muncitori fruntași din diverse domenii, arhitecții fiind încadrați în Secțiunea Arhitectură.

La scurt timp, arh. Marcel Locar, unul din principalii promotori ai sovietizării și înregimentării socialiste a activității de arhitectură, concluziona că „...un început de lămurire a problemei rolului arhitectului în noua societate și a unei arhitecturi cu un nou conținut, expresie a ideologiei clasei muncitoare, se desenează în anul 1947. Munca de agitație a Partidului reușește să organizeze o acțiune de masă a arhitecților progresiști, în frunte cu comuniștii. [...] Afilierea societății arhitecților – în noiembrie 1947 – la AGIR – mai târziu transformată în organizația de masă a tehnicienilor AST, constituie încercarea rezolvării problemei organizatorice, prin realizarea concentrării tuturor eforturilor într-o organizație unică”⁷.

1947, decembrie, 30 – Regele Mihai I a fost silit să abdice, iar monarhia constituțională este abolită. Este proclamată republică populară – RPR (din august 1965 republică socialistă – RSR, formă care a existat până în 22 decembrie 1989), astfel că România devine și oficial un stat al democrației populare, adică al dictaturii proletariatului, cu toate consecințele sale represive, care, mai ales în anii '50, vor fi împinse la extrem. Între 21-23 februarie 1948 a avut loc un Congres al Partidului Comunist din România, acesta își schimbă numele în Partidul Muncitoresc Român – PMR (până în iulie 1965, când se revine la denumirea de PCR), iar secretar general este reales Gheorghe Gheorghiu-Dej, care în următorii ani își va consolida poziția de lider, devenind dictatorul de facto al României.

1948 – Odată cu schimbare formei de stat, Societatea Arhitecților Români devine Societatea Arhitecților din RPR, componentă a AGIR.

1948, iunie, 28-iulie, 1 – La Lausanne se desfășoară primul Congres al UIA, la care participă și o delegație românească, încă sub egida formală a SA din RPR, compusă din arhitecții Nicolae Bădescu și Gustav Gusti.

În vara anului 1948 se reorganizează Academia Română, care devine Academia RPR (între 1965-1989 Academia RSR) și se retrace calitatea academică unui mare număr de personalități culturale de prim-rang, din cei 47 de membri activi ai vechii Academii doar 14 și-au mai păstrat locul. Subminarea culturii românești este continuată și prin reforma învățământului (3 august

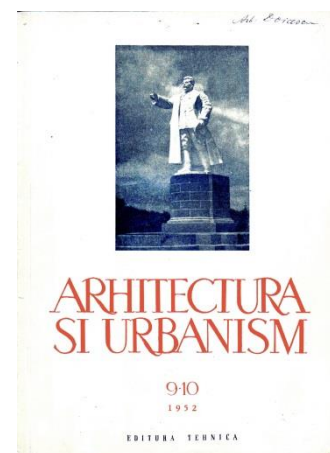

1948), care va fi transformat după modelul sovietic, de la nivelul primar până la cel universitar, printre alte măsuri luate s-a numărat și reducerea liceului (rebotezat școală medie) la numai 10 ani de studiu, afectând grav nivelul de instruire a numeroase serii de tineri. Pe motive politice, numeroase cadre didactice sunt excluse din învățământul preuniversitar și universitar. Întreaga activitate publicistică a fost supusă unei cenzuri riguroase, iar în acest scop s-a înființat Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor – DGPT, fără a cărei viză nu se putea tipări nicio lucrare. Totodată s-au alcătuit lungi liste cu autori și cărți catalogate ca dușmănoase, a căror difuzare și deținere în bibliotecile publice sau particulare era interzisă.

1949, februarie, 19 – Ultima dovadă a existenței Colegiului Arhitecților din RPR, figurând ca structură a Ministerului Construcțiilor, a fost publicarea Tabloului arhitecților și maiștrilor constructori cu drept de a profesa.

1948/1949 – Statutul de liber profesionist al arhitectului și dreptul la liberă practică sunt suprimate, legiferare inevitabilă a unei situații generate de naționalizarea din 1948 și a înființării, în februarie 1949, a Institutului de Proiectare pentru Construcții – IPC, prima instituție de profil aparținând statului, în care arhitecții activează ca salariați.

Revista *Arhitectură și Urbanism* nr.9-10/1952

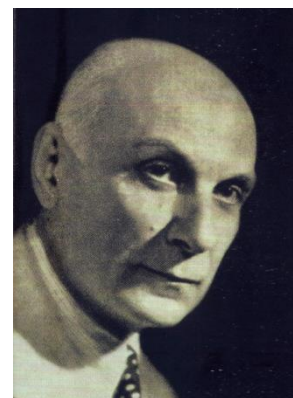
1952, noiembrie, 13 – În baza articolului VII din Hotărârea Comitetului Central al PMR și Consiliului de Miniștri al RPR (HCM nr. 2447/ 1952), „cu privire la construcția și reconstrucția orașelor și organizarea activității în domeniul arhitecturii” a fost organizată **UNIUNEA ARHITECȚILOR din Republica Populară Română**, „ținând seama de necesitatea unei organizații de creație a arhitecților, [...], pentru a ajuta la ridicarea nivelului ideologic, a măiestriei lor artistice și a cunoștințelor tehnice, spre a putea da o contribuție cât mai mare la opera de construire a socialismului”. Totodată o publicație nouă, **ARHITECTURA RPR**⁸, își începe apariția ca „organ al Uniunii Arhitecților din RPR și al Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții (CSAC) al Consiliului de Miniștri”⁹. Aceasta va apărea într-un format mare, tipărită pe o hârtie de bună calitate, dar inițial cu o grafică extrem de sobră. Uniunea Arhitecților din RPR devine o organizație în sistemul instituțiilor subordonate regimului comunist și este finanțată din fonduri de stat. Este înființată Casa Arhitectului și biblioteca UA. Pentru sediul UA, al Casei Arhitectului și al redacției revistei *Arhitectura RPR*, încă de la înființare lor, autoritățile le atribuie imobilul fost al Jockey Club din Strada Episcopiei 9.

noiembrie-decembrie – Un așa-numit „comitet de inițiativă” format din arhitecții Nicolae Bădescu, Pompiliu Macovei, Horia Maicu, Duiliu Marcu și Marcel Locar organizează conferința de înființare a Uniunii Arhitecților, de fapt, o formalitate cu puternică tentă propagandistică. Colectivul care a elaborat statutul viitoarei organizații a fost condus de arh. Gustav Gusti.

decembrie, 20-21 – În amfiteatrul Institutului de Petrol și Gaze¹⁰ se desfășoară Conferința de constituire a Uniunii Arhitecților din RPR, ale cărei lucrări s-au aflat sub controlul direct al conducerii de partid, reprezentată de Iosif Chișinevschi, secretar al CC al PMR, practic satrapul din acel moment al culturii românești, a cărui cuvântare a fost apreciată ca „... un adevărat îndreptar pentru activitatea Uniunii Arhitecților [și] a fost îndelung și călduros aplaudată”¹². În comitetul de conducere al UA au fost aleși (în realitate numiți): arhitecții Petre Antonescu, Mircea Alifanti, Nicolae Bădescu, Mircea Bercovici, Dan Cristescu, Octav Doicescu, Dan Farb, Gustav Gusti, Gheorghe Lichiardopol, Marcel Locar, Pompiliu Macovei (vicepreședinte), Horia Maicu, Duiliu Marcu (președinte), Nicolae Nedelescu, Virgil Slavan, Sever Silca, Sofia Ungureanu. Chiar dacă, între 1952-

1965, președinte al UA a fost arh. Duiliu Marcu, personalitate importantă a arhitecturii românești din perioada interbelică, rolul său a fost mai mult formal. De fapt dirijarea și controlul activității Uniunii Arhitecților au fost asigurate prin numirea unor personaje sigure din punct de vedere politic, atât în conducerea UA, cât și a CSAC, fiind totodată și cadre didactice influente ale Facultății de Arhitectură. Așa au fost cazurile arhitecților Pompiliu Macovei¹², Nicolae Bădescu¹³, Horia Maicu¹⁴, Marcel Locar¹⁵, Gustav Gusti, Ladislau Adler, vicepreședinți ai CSAC/ CSCAS ș.a., toți fiind și profesori universitari.

În condițiile centralizării deciziilor, specifice regimului comunist, și bucurându-se de încrederea puterii politice, aceștia au fost printre cei care formau nucleul de la vârful profesiei, dirijând activitatea de arhitectură până spre sfârșitul anilor '60. Pentru supravegherea politică a organizației, încă din 1952, ca secretar al UA a fost numit un funcționar de partid impus de CC al PMR, Ludovic David¹⁶, care a păstrat această funcție până în decembrie 1989, fiind „ochiul vigilent” al autorităților în cadrul UA.

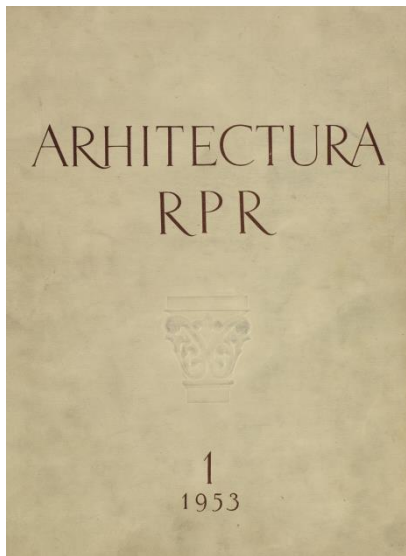
Arh. Duiliu Marcu, primul președinte al UA din RPR, 1952-1965

Conferința de constituire a UA din RPR, ținută sub semnul lui I. V. Stalin, 20-21 decembrie 1952

În ciuda posibilităților limitate și strict controlate, până în decembrie 1989 Uniunea Arhitecților a fost singura organizație profesională în care puteau activa arhitecții și care îi reprezenta atât pe ei, cât și profesia, fără ca apartenența la organizație să condiționeze dreptul de practică. Prin organizarea constantă la Casa Arhitectului din București, dar și la filialele UA din teritoriu, de simpozioane sau sesiuni de comunicări profesionale pe teme de interes general sau local, concursuri, expoziții de arhitectură, dar și de artă plastică sau fotografie cu lucrări ale arhitecților, cât și de excursii documentare efectuate în primul rând în țară, dar uneori și-n străinătate, Uniunea Arhitecților a căutat, de regulă atenuând sau chiar eludând unele condiționări politice, să mențină statutul de creator al arhitectului, atunci când acesta devenise un salariat înregimentat în institutele

de proiectare aparținând statului. De cele mai multe ori evenimentele culturale ale UA reușeau totuși să fie pentru arhitecți o pată de culoare în câmpul cenușiu al vieții cotidiene din perioada comunistă.

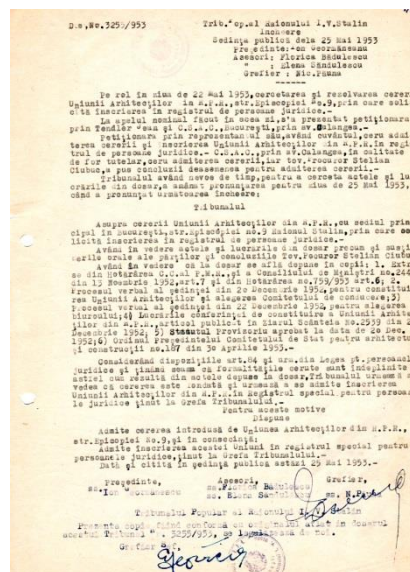
Revista Arhitectura nr.1/1953

Sediul UA din RPR/RSR, fostul Jockey Club din Str. Episcopiei 9

Printre aspectele privind organizarea activității de arhitectură, cât și de sistematizare a Capitalei cuprinse în hotărârile CC al PMR din 13 noiembrie, câteva erau preluări tacite ale unor propuneri făcute încă din perioada interbelică, atât în Planul director de sistematizare a Bucureștiului, dar și în luări de poziție publice, cum a fost de exemplu înființarea unui Institut Științific de Arhitectură, idee lansată încă din anii '30 de arh. Florea Stănculescu sau ulterior de arh. T. T. Socolescu. Cu toată susținerea politică și a insistențelor UA, datorită opoziției Academiei RPR pe lângă care urma să funcționeze noua instituție, proiectul nu s-a materializat.

1953, mai, 25 – Tribunalul Popular al Raionului I. V. Stalin dispune prin încheierea la dosarul 3255/1953 înscrierea UA din RPR în Registrul special pentru persoane juridice.

Încheierea la Dosarul 3255/1953 prin care UA a primit personalitatea juridică

1954-1956 – Încadrându-se în tematica de actualitate la vremea respectivă, UA și CSAC organizează o serie numeroasă de concursuri de arhitectură, cum ar fi cele pentru un cămin cultural, baie publică, sediu de sfat popular raional (primărie), dispensar rural, cantină, magazin sătesc, școală medie (liceu), casă de nașteri sau SMT (stațiune de mașini și tractoare) ș.a. Chiar dacă majoritatea temelor erau poate minore, iar proiectele laureate nu au fost aplicate, organizarea acestor concursuri publice a permis menținerea unei oarecare stări de emulație profesională, desfășurate relativ liber, în afara cadrului închis al noilor institute de proiectare. Un subiect interesant a avut

concursul pentru Piața din fața CCA (Cercul Militar Național), dar fără urmări practice, ca și în cazul concursului din 1956 pentru sistematizarea Pieței Universității și conformarea volumetrică a Palatului Municipal, amplasat pe locul ocupat ulterior de Teatrul Național. Promovarea concursurilor de arhitectură s-a înscris printre constantele activității Uniunii Arhitecților, o perioadă fastă din acest punct de vedere fiind între 1965-1976, când de regulă temele au vizat sistematizarea unor centre urbane în curs de dezvoltare, la cel moment.

1955, martie, 31 – Marea Adunare Națională emite Decretul nr. 95 privind organizarea și funcționarea Fondului de Arhitectură din RPR, pe lângă UA din RPR și sub controlul CSAC (prevăzut a se înființa prin hotărârea din 13 noiembrie 1952). Fondul de Arhitectură avea scopuri promițătoare, cum ar fi: stimularea creației arhitecturale a membrilor Fondului; sprijinirea din punct de vedere material, inclusiv îmbunătățirea condițiilor de trai a acestora; protejarea dreptului de autor al arhitecților.

1958, noiembrie, 26-28 – Se desfășoară plenara CC al PMR la care Gheorghe Gheorghiu-Dej cere simplificarea și eficientizarea conceperii construcțiilor, cu precădere a celor de locuit. Noua poziție oficială este reacția târzie la cea adoptată în URSS încă din 7 decembrie 1954, exprimată în discursul lui Nikita Hrușciiov la o conferință a arhitecților și constructorilor.

Momentul este considerat ca fiind cel al revenirii oficiale la o arhitectură rațional-funcționalistă și al renunțării la practica arhitecturii pseudo-monumentale de tip realist-socialist, așa-numită stalinistă, impusă din 1948-1949. Într-o plenară (a V-a), din 8-10 februarie 1959, Uniunea Arhitecților se conformează noii politici a partidului și adoptă o poziție critică și autocritică față de tendințele arhitecturale din anii precedenți. Mai ales în deceniul următor, Uniunea Arhitecților și revista *Arhitectura* vor avea un rol important în promovarea unei arhitecturii și mai ales a unor rezolvări urbanistice moderne.

1959 – În evidențele Uniunii Arhitecților din RPR figurează 996 arhitecți (membrii titulari și candidați), din care 814 în București și 182 în provincie, organizați în 12 filiale în țară, 25 de cercuri în București și 4 în țară.

1959, martie-decembrie – Uniunea Arhitecților este supusă unui drastic proces de epurare a membrilor săi. Motivele invocate pentru excluderea din UA erau aparent de ordin profesional sau pentru neplata cotizației, dar ele ascundeau și cauze politice, exprimate foarte vag prin formula „fapte incompatibile cu prestigiul moral al arhitectului în societatea socialistă” și de neparticipare la activitățile UA. O comisie, formată din arhitecții Anton Moiescu (președinte), Gh. Lykiardopol (secretar), Boris Grünberg, Tiberiu Niga, Corneliu Rădulescu, Ion Ghica-Budești și Gh. Pavlu, propune să fie excluși 134 (mai mult de 10%) de membri. Măsura excesiv de drastică paralizează, practic, activitatea unor filiale mici din provincie, astfel că, în final, lista aprobată cuprinde 47 de arhitecți excluși, dintre aceștia majoritatea pentru neplata cotizației, dar și pentru pretinsa lipsă de activitate în UA (printre care arhitecții G. M. Cantacuzino, Ion Sturdza, Ștefan Balș), șapte pentru că erau arestați (printre care arh. Arghir Culina) și trei pentru că au refuzat repartiția unui loc de muncă într-un institut de proiectare din provincie.

1960 – Devine o regulă acordarea anuală de premii ale UA pentru lucrările apreciate ca valoroase, prezentate public într-o expoziție cu realizările de arhitectură românească ale momentului. Practica începuse discret și oarecum ocult de la sfârșitul anilor '50, inițial fără ca în revista *Arhitectura* să fie publicate lucrările premiate, cum se va întâmpla din 1960. Până prin 1965, în mai multe rânduri s-au acordat și premii de stat¹⁷, cât și ale CSCAS, unor arhitecți care erau autori de edificii importante arhitectural, dar și cu puternic impact politic. În general premiile UA decernate până în 1988¹⁸ au reușit să facă o selecție valorică care în bună parte a rezistat în timp, dar au fost și cazuri când

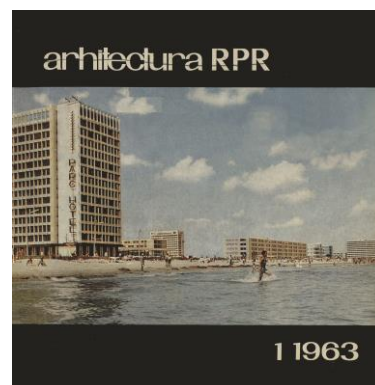
motivații politice au exclus de la recunoașterea publică lucrări de mare valoare, cum au fost, de exemplu bisericile catolice din Orșova și Dumbrăvița, opere remarcabile din anii '70 ale arh. Ioan Fackelmann sau imobilul „Postăvăria Română” din 1983, arh. Zoltan Takacs ș.a.

Anii '60 – Uniunea Arhitecților se angajează în diseminarea unor informații profesionale actuale prin vizitele unor mari arhitecți internaționali, conferințe și proiectii, prin circulația publicațiilor internaționale de arhitectură. Toate acestea se înscriu în momentul istoric al „dezghețului” post-stalinist și alimentează un elan creativ care va genera, în anii '60-'70, o producție de arhitectură de bună calitate, în rezonanță evidentă cu spiritul căutărilor contemporane. Alături de preocupările UAR se va înscrie și programul didactic modern promovat de arh. Ascanio Damian, rector al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu” între 1959-1971.

Arh. Ascanio Damian, rector al IAIM 1959-1971

Încă din a doua jumătate a anilor '50, dar mai ales în deceniile următoare, în limita asentimentului regimului, de care depindeau și resursele valutare necesare, delegații ale UA vor participa la manifestări internaționale ale arhitecților, inclusiv la congrese UIA, iar, de regulă, pe cont propriu, câteva echipe de arhitecți vor participa la mari concursuri de arhitectură. De asemenea, UA va organiza la București câteva reuniuni internaționale ale arhitecților.

Primul număr cu format pătrat al revistei *Arhitectura RPR*

Expoziția de arhitectură de la Sala Dalles, mai 1961

1961, mai – Cu ocazia aniversării a 40 de ani de la înființarea PCR, la sala Dalles din București se organizează o amplă expoziție cu lucrările de arhitectură care se realizaseră din 1945, accentul fiind pus însă pe cele ulterioare anului 1958, când se renunțase fățiș la arhitectura stalinistă și se revenise la o arhitectură modernă. Probând asentimentul oficialităților comuniste, aceeași abordare o va avea

și expoziția de arhitectură deschisă în vara-toamna anului 1964 în Pavilionul H din Parcul Herăstrău și prilejuită de a XX-a aniversare a evenimentului de la 23 august 1944.

iunie-iulie – La al VI-lea Congres al UIA desfășurat la Londra UA din RPR a fost reprezentată de o delegație formată din arhitecții Horia Maicu, arhitectul șef al Bucureștiului și Anton Moiescu, secretar al UA.

1965, martie, 19 – Moare Gheorghe Gheorghiu-Dej, iar în 22 martie 1965, cu susținerea lui Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, grupul de putere al PMR, format din cei câțiva membri ai Biroului Politic al CC al PMR, îl alege ca succesor în funcția supremă din partid pe Nicolae Ceaușescu, decizie confirmată la Congresul al IX-lea al PCR (al IV-lea al PMR) din 19-24 iulie 1965.

1965, mai, 24-26 – După mai mult de 12 ani are loc a doua conferință a UA din RPR, desfășurată la Sala Mică a Palatului. La fel ca la prima conferință și aceasta este patronată de reprezentanți la nivel înalt ai partidului, precum Gheorghe Apostol și Manea Mănescu.

În 26 mai este desemnată conducerea UA, formată din 59 de arhitecți. Arh. Pompiliu Macovei devine președintele UA, care împreună cu vicepreședinții, arhitecții Ascanio Damian, Octav Doicescu și Marcel Locar, cât și cu arhitecții Romeo Belea, Mircea Bercovici, Constantin Frumuzache, Constantin Jugurică, Cezar Lăzărescu, Horia Maicu, Paul Mihalik, Cristina Neagu și Gheorghe Pavlu, în calitate de membri, formează Biroul UA. Arh. Duiliu Marcu primește titlul de președinte de onoare al UA¹⁹.

Arh. Pompiliu Macovei, președinte al UA din RSR, 1965-1971

UA avea la începutul anului 1965 un număr de 1238 membrii, cuprinși în 10 filiale și 28 de cercuri.

1-arh. Octav Doicescu; 2-arh. Nicolae Bădescu; 3-arh. Pompiliu Macovei;
4-arh. Ascanio Damian; 5-arh. Duiliu Marcu; 6-arh. Horia Marcu;
7-arh. Cezar Lăzărescu.

Conferința UA din 24-26 mai 1965

1-Nicolae Ceaușescu; 2-arh. Nicolae Porumbescu; 3-arh. Grigore Ionescu; 4-arh. Nicolae Bădescu;
5-arh. Ascanio Damian; 6-arh. Octav Doicescu; 7-arh. Cezar Lăzărescu.

Conferința UA din 4-5 martie 1971

1965, august – Ca urmare a schimbării denumirii țării, din RPR în RSR, oficial, organizația arhitecților se va numi, până la sfârșitul anului 1989, Uniunea Arhitecților din RSR, iar tacit revista acesteia revine la denumirea originară: *Arhitectura*.

1968, august, 21 – România, prin Nicolae Ceaușescu, condamnă ferm intervenția militară sovietică în Cehoslovacia pentru oprirea cursului spre un socialism cu „față umană”, demers cunoscut ca „Primăvara de la Praga”, inițiat de Partidul Comunist Cehoslovac.

1971, martie, 4-5 – În prezența lui Nicolae Ceaușescu și a altor câțiva membri ai „ierarhiei” de partid, la Sala Mică a Palatului se deschid lucrările celei de-a treia conferințe a UA din RSR (ultima din perioada comunistă), la care participă 338 de arhitecți delegați din București și teritoriu, cât și numeroși invitați. Din discursul lui Nicolae Ceaușescu ținut cu această ocazie semnificativă este partea în care critică rezolvările urbanismului liber aplicat, până atunci, în cazul ansamblurilor de locuit, apreciind că „... blocurile sunt dispersate la întâmplare, nu se mai încheagă în străzi și bulevarde precis conturate, într-o linie urbanistică clară. [...] Procedul de a păstra între blocuri mari suprafețe de teren nefolosite nu numai că afectează negativ imaginea arhitecturală a cartierului, a localității respective, dar reduce densitatea construcțiilor de locuințe, împiedică satisfacerea în cele mai bune condiții a nevoilor de spațiu locuibil...”. Plecând de la astfel de „indicații prețioase”, în anii următori legislația, dar în primul rând practica în domeniul urbanismului și arhitecturii se vor modifica în totalitate, având consecințe dramatice pentru calitatea viitoarelor cartiere de locuit.

În finalul conferinței este stabilită conducerea UA, compusă dintr-un comitet de conducere cu 103 membri, dintre care 23 formează biroul UA, iar în funcția de secretari, pe lângă Ludovic David, sunt promovați și arhitecții Aurelian Trișcu și Constantin Jugurică. Arh. Cezar Lăzărescu devine președintele UA, iar vicepreședinți sunt arhitecții Ascanio Damian, Mircea Dima, Ioan Fackelmann, Carol Orban și Nicolae Porumbescu, în timp ce arh. Octav Doicescu este președinte de onoare²⁰.

Arh. Cezar Lăzărescu, președinte al UA din RSR, 1971-1986,
rector al IAIM, 1971-1980

În anii următori, mai ales după 1980, UA va avea o activitate și competențe din ce în ce mai limitate, în special în sensul influențării deciziilor privind dezvoltarea arhitecturii și urbanismului. Până în decembrie 1989, adică mai bine de 18 ani, conducerea UA va rămâne cu aceeași componență, rărită atât de inevitabile dispariții naturale, dar și de plecări definitive din țară, mai mult sau mai puțin legale, situație dramatică mai ales după 1980.

1971, iulie – Apusul „dezghețului” va veni destul de repede. Conducătorul României lansează, prin „tezele din iulie”, cursul politic ideologizat, dogmatic, antiintelectual și deprofesionalizat al „micii revoluții culturale”, care va evolua de la neostalinism la un național-comunism primitiv. Acest curs va marca profund negativ arhitectura ultimelor decenii din secolul al XX-lea, va promova birocratizarea producției de arhitectură și va duce la degradarea concepției funcționale, a limbajului expresiv și a execuției în arhitectura și urbanismul anilor '80.

1972, septembrie – La București are loc al III-lea Congres al Uniunii Internaționale a Femeilor Arhitect – UIFA, cu tema „Contribuții și sugestii ale femeilor arhitect la umanizarea marilor ansambluri”.

septembrie, 25-30 – UA a participat la cel de al XI-lea Congres al UIA care s-a desfășurat la Varna, unde s-a dezbătut tema „Arhitectura și loisirul”.

1972-1981 – Profitând că procesul de reîncorsetare culturală s-a făcut treptat, cu perioade de recul și de revenire mai puternică, la începutul anilor '70, la conducerea revistei *Arhitectura* se poate instala totuși o nouă echipă tânără, condusă de arh. Mircea Lupu (redactor-șef între 1972-1981), alături de care vor activa personalități ca arhitecții Alexandu Sandu, Adrian Panaitescu, Tudor Dumitrașcu ș.a., cât și un grup larg de colaboratori de prestigiu. Revista, care din 1963 avea un format pătrat, distinct, diferit de cel clasic, va practica o literă de frontispiciu modernă și un design de copertă epurat și sugestiv. Cu o rubrică inteligentă și variată, de la prezentarea lucrărilor arhitecților contemporani, la studii de istorie, de recuperare a unor creatori și curente, detalii tehnice și informații internaționale, noua serie a revistei constituie un moment înnoitor în viața profesională a arhitecților.

Evenimente profesionale la Casa Arhitectului din Str. Episcopiei 9

1973, septembrie, 24-29 - Expoziție cu ocazia celei de a IV-a Conferințe a arhitecților din țările balcanice
1-arh. Eugenia Greceanu, 2-arh. Cezar Lăzărescu

1974, iunie, 11-12 - Conferința arhitecților din țările socialiste
1-Ludovic David, 2-arh.Octav Doicescu, 3-arh.Constantin Jugurică, 4-arh.Alexandru lotzu

1975 – Arh. Cezar Lăzărescu, Alexandru lotzu, Constantin Săvescu și Gabriel Cristea, în calitate de reprezentanți ai UA, au participat la reuniunile de la Veneția și Madrid, unde s-au desfășurat cea de a XIII-a Adunare Generală și respectiv cel de al XII-lea Congres ale UIA, cu tema „Creativitate și tehnologie”.

1977, martie, 4 – La ora 21.23 se produce un puternic cutremur de pământ, cu magnitudinea de 7,2 grade pe scara Richter, resimțit mai ales în nouă județe și orașul București. În total sunt înregistrați 1.570 de morți (1.391 în București) și 11.300 de răniți (7.576 în București), circa 35.000 de locuințe sunt distruse sau avariate, iar 763 unități economice sunt afectate.

1977-1989 – Una din cele mai importante consecințe ale seismului din 1977 a fost adoptarea hotărârii de a se restructura centrul orașului București, acțiune lansată de Nicolae Ceaușescu într-o ședință cu elita specialiștilor din domeniul arhitecturii și construcțiilor, ținută în 22 martie 1977. Mulți arhitecți au considerat că momentul oferea ocazia unei schimbări a zonei centrale, abordată într-un sens renovator, care să permită integrarea elementelor existente valoroase. Speranța pusă în acest demers s-a dovedit foarte repede o iluzie cu consecințe devastatoare, mult mai mari decât cele ale cutremurului. Toate deciziile privind restructurarea centrului Bucureștiului s-a luat fără informarea opiniei publice, în spiritul secretomaniei caracteristice regimului și au fost dominate de voința exclusivă a lui Nicolae Ceaușescu. Trebuie subliniat că, până în 1989, nu s-au făcut prezentări și/sau dezbateri publice ale proiectelor despre centrul politic sau celelalte mari construcții inițiate atunci în București, iar în revista *Arhitectura* nu s-au publicat niciodată articole despre aceste

subiecte. Singura sursă de informare era „zvonică” specifică epocii, amplificată de nemulțumirea în continuă creștere, dar mută, generată de valul fără precedent al demolărilor care răvășea orașul, printre numeroasele clădiri distruse multe fiind valoroase monumente de arhitectură²¹.

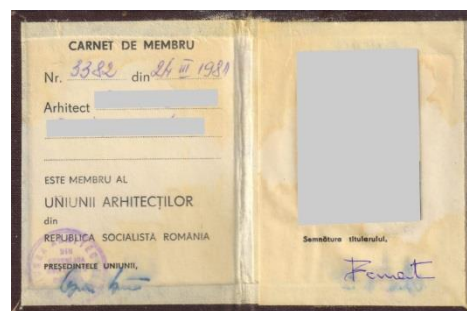

1977 – Importanța Uniunii Arhitecților în raport cu autoritățile comuniste, cât și prestigiul acesteia, în general, sunt marcate negativ atunci când birourile organizației, biblioteca, cât și redacția revistei *Arhitectura* sunt nevoite să părăsească imobilul din Str. Episcopiei 9 și să se mute în câteva spații insuficiente aflate la etajul I al noii clădiri a IAIM, din Str. Academiei 18-20.

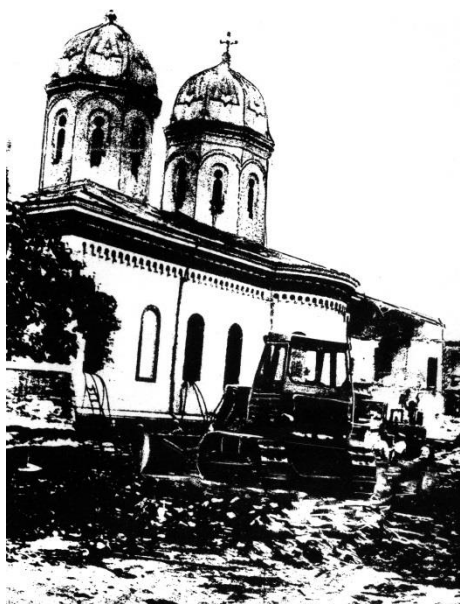
Clădirea IAIM din Str. Academiei 18-20 unde între 1977-2002 a funcționat UA

1981 – Uniunea Arhitecților aniversează printr-o adunare festivă 90 de ani de la înființarea SAR și 75 de ani de la apariția revistei „Arhitectura”, prilej pentru aceasta de a publica un număr special dedicat celor două evenimente.

1981 – În Uniunea Arhitecților sunt înscriși 2.476 de membri, dintre care 594 arhitecți (circa 34%) sunt activi în institutele de proiectare cu profil industrial.

Carnet de membru UA din RSR

1985-1986 – În perioada cea mai neagră a dictaturii ceușiste, printr-o serie de memorii și intervenții, oficiale sau neoficiale, arhitecții Grigore Ionescu, Henrieta Delavrancea Gibory, Aurelian Trișcu, Peter Derer, Gheorghe Leahu, Nicolae Pruncu alături de istoricii Dinu C. Giurescu, Răzvan Theodorescu, Vasile Drăguț, Virgil Câdea, Dionisie M. Pippidi, individual sau în grup, și-au exprimat deschis dezaprobarea pentru numeroasele demolări și profanări ale monumentelor istorice făcute în București în acei ani. Fără niciun ecou au fost sesizate CC al PCR, Consiliul Culturii și Educației Socialiste (substitutul Ministerului Culturii), Consiliul Popular al Municipiului București, Patriarhia BOR, UA din RSR, atitudinea acestora fiind, de la caz la caz, de rea-voință, lașitate sau neputință.

1987 Demolarea bisericii Sf. Vineri din București

1986 – După dispariția arh. Cezar Lăzărescu, președintele UA, autoritățile comuniste amână sine die convocarea unei conferințe pentru alegerea/desemnarea unui alt președinte, astfel că prerogativele acestuia au fost îndeplinite până în decembrie 1989 de unii dintre vicepreședinți, de regulă arh. Mircea Dima, și/sau de secretarii Uniunii. În aceste condiții erau plauzibile zvonurile privind o posibilă transformare radicală sau chiar dizolvarea organizației. Într-o permanentă stare de nesiguranță se va afla spre sfârșitul anilor '80 și revista *Arhitectura*.

1989, decembrie, 22 – Dictatura lui Nicolae Ceaușescu se prăbușește brusc sub presiunea mișcărilor de stradă, izbucnite din 16/17 decembrie la Timișoara, urmate și la București în 21/22 decembrie, desfășurate în condiții sângeroase. **Începe evoluția postcomunistă a României.**

1989, sfârșitul lunii decembrie-1990, începutul lunii ianuarie – În efervescența care a urmat imediat după 22 decembrie 1989 se formează un grup de inițiativă, din care fac parte arhitecții Ascanio Damian, Mariana Celac, Alexandru Beldiman, Florin Colpacci, Constantin Hariton, Ion Mircea Enescu ș.a., care demarează acțiunile de restructurare a Uniunii Arhitecților.

Grupul de inițiativă pentru restructurare UA, de la stânga la dreapta: arhitecții Ascanio Damanian, Mariana Celac, Alexandru Beldiman, Florin Colpacci, Constantin Hariton.

1990, ianuarie, 18-19 – Grupul de inițiativă convoacă, la Sala Amfiteatru a Hotelului Parc din București, o adunare generală a arhitecților din România având ca principal scop găsirea principalelor căi de transformare a organizației, în spiritul „*ruptură și continuitate*”²², în condițiile unei societăți deschise și ale recuperării după mai mult de patru decenii a tradițiilor Societății Arhitecților Români și Corpului Arhitecților. După dezbateri furtunoase, avansându-se soluții de viitor mai mult sau mai puțin realiste, cei aproximativ 800 de participanți aleg o conducere interimară a UAR formată din arhitecții Ascanio Damian, Alexandru Beldiman și Sandu Miclescu, care au constituit un „triumvirat”. Ulterior, conducerea i-a fost atribuită arh. Ascanio Damian, cu competențe de președinte interimar al UAR, iar arh. Sandu Miclescu s-a retras.

aprilie, 24 – Consiliul Provizoriu de Uniune Națională – CPUN, sub semnătura președintelui său, Ion Iliescu, emite Decretul-lege nr. 127/ 1990 privind unele măsuri referitoare la activitatea Uniunii Arhitecților din România și a asociațiilor teritoriale ale arhitecților, prin care i se recunoaște UAR calitatea de continuatoare a tradiției SAR.

aprilie-mai – Dezastrul urbanistic din centrul Bucureștiului face obiectul unei prime evaluări profesionale lipsite de bariere ideologice în cadrul simpozionului și expoziției BUCUREȘTI STAREA ORAȘULUI, organizate la Sala Dalles de către Uniunea Arhitecților, cu concursul Comisiei Naționale pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului, al Ministerului Culturii și Primăriei București.

Afiș de Ion Cuciurcă

Aspect din expoziție

noiembrie, 1-3 – În Sala Mare a Palatului Copiilor din București se desfășoară Conferința Națională a Arhitecților. Se adoptă statutul Uniunii și este ales Comitetul de Conducere al UAR, format din 35 de membri, dintre care Alexandru Beldiman, în funcția de președinte, cu un mandat de doi ani, Peter Derer, Vasile Mitrea și Marius Smigelschi, vicepreședinți, și cinci membri ai Consiliului Director (Alexandru Sandu, Dan Dron, Constantin Hariton, Cristea Miloș și Șerban Sturdza). Ca președinte de onoare este ales arh. Grigore Ionescu.

Conferința UAR din 1-3 noiembrie 1990

Arh. Alexandru Beldiman,
președintele UAR 1990-1999

1-arh.Alexandru Sandu; 2-arh.Vlad Gaivoronschi; 3-arh.Alexandru Beldiman;
4-arh. Ascanio Damian; 5-arh.P.Zaporojan; 6-arh.Vasile Mitrea;
7-arh.C. Constantinescu.

Prezidiul Conferinței

1990-1991 – În condițiile liberalizării inițiativei private în economie, implicit, în domeniul investițiilor, se înființează primele birouri independente de arhitectură (ca întreprinderi mici, apoi ca

SRL) și începe reafirmarea caracterului liberal al profesiei de arhitect, generând dezintegrarea monopolului de stat în domeniul proiectării de arhitectură. În limpezirea acestui proces, complicat și anevoios, UAR își va aduce, în anii '90, o contribuție esențială, în special prin pregătirea și promovarea unei serii de proiecte pentru legea profesiei de arhitect și statutul acesteia, concursurile de arhitectură, timbrul de arhitectură sau colaborând la elaborarea unor legi conexe profesiei, cum ar fi cea a autorizării lucrărilor de construcții, a calității în construcții, a monumentelor istorice sau a dreptului de autor.

1990, decembrie -1999, mai – UAR se implică în inițierea și organizarea a 17 concursuri de arhitectură, dintre care 11 până în decembrie 1992. Sunt de amintit cele pentru: Centrul de Telecomunicații-TV Rom (1990), Piața Victoriei (1992), Sediul UAR din Piața Revoluției (1992), Piața Revoluției (1997), dar mai ales concursul *București 2000*, din 1995-1996.

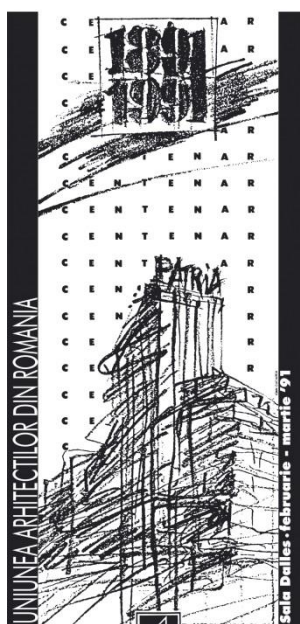
Jurizarea concursului din iunie 1997 pentru Piața Revoluției

1-arh. Alexandru Sandu; 2-arh. Alexandru Beldiman; 3-Horia Bernea; 4-Aurelian Trișcu; 5-Ștefan Lungu

În anii'90 – UAR organizează și o serie de expoziții-eveniment: 13-25 iulie 1991 – „Prezențe franceze în România – arhitectură, urbanism, restaurare”; sept.-oct. 1992 – „Horia Creangă 1892-1992”; apr.-mai 1993 – „București 1920-1940. Avangardă-Modernism”; sept.-nov. 1996 – „Marcel Iancu, centenar 1895-1995”; 9-25 mai 1997 – „Secvențe europene – străzi vechi, arhitectura de mâine”.

Medalia aniversară Centenarul SAR

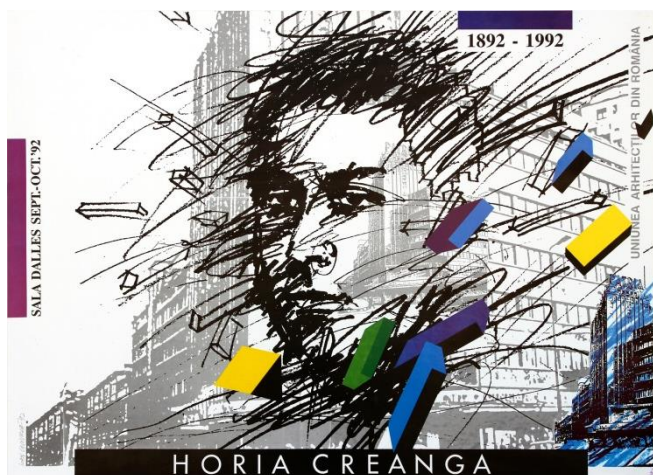
1991, februarie-martie – Cu prilejul centenarului SAR, se organizează de către UAR o serie de conferințe, iar la Sala Dalles are loc expoziția „Arhitectura românească în context european” și revista *Arhitectura* va publica un număr aniversar, 3-4/ 1991.

Cu aceeași ocazie este emisă și o medalie aniversară, iar ulterior, pentru recunoașterea meritelor în profesie s-au acordat medalii ale UAR unor personalități ale arhitecturii românești.

februarie, 26 – Se reia tradiția Balului Arhitecților, care de acum înainte se va organiza în fiecare an, atât în București, cât și, din 2007, în teritoriu (Sibiu, Cluj, Brașov, Iași, Sinaia, Timișoara).

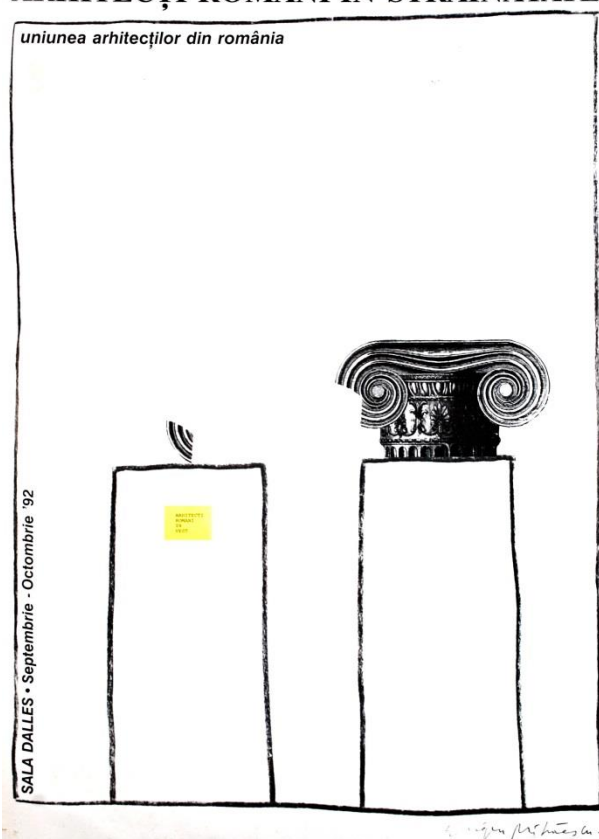
noiembrie, 20 – Se înființează Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice – UNMRI, conform art. 34 din Legea 21/ 6 februarie 1924, organizație care reunește arhitecți, istorici, arheologi, constructori și alți specialiști din domeniul conservării și protejării monumentelor istorice din România.

Expoziția „Horia Creangă”, sept.-oct. 1992,
afiș de Ion Cuciurcă

Expoziția „Arhitecți români din străinătate”, sept.-oct. 1992
afiș de Eugen Mihăescu

ARHITECȚI ROMÂNI ÎN STRĂINĂTATE

1992 – Dacă până în decembrie 1989 numele arhitecților nevoiți să-și părăsească țara erau condamnate uitării, din 1990 prezența acestora se face simțită cu putere. În primele momente postdecembriste, numeroși arhitecți români din străinătate vor sprijini aducerea de ajutoare în țară. În scurt timp, unii dintre ei revin și în viața breslei prin participări la manifestări organizate de UAR, cum ar fi simpozioane, concursuri sau jurizări de concursuri etc. Un moment semnificativ în cunoașterea și recunoașterea arhitecților plecați din țară a fost expoziția „Arhitecți români în străinătate”, deschisă de UAR în septembrie-octombrie 1992 la Sala Dalles, dar și cuprinzătorul articol „Din creația arhitecților români din străinătate”, apărut în revista *Arhitectura* nr. 5-6/ 1991.

În anii '90 o constantă a activității UAR a fost construcția unor raporturi noi cu UIA. Primul pas s-a făcut la Congresul de la Monreal din 1990, unde la solicitarea arh. Ileana Tureanu, Sorin Gabrea ș.a., la care s-a adăugat concursul substanțial al arh. Dan Hanganu, UAR a fost reprimată în UIA. În acest

context mai trebuie menționat că spre sfârșitul deceniului arh. Alexandru Beldiman a fost ales vicepreședinte al UIA pentru Regiunea a II-a. De asemenea înainte intrării României în UE s-a inițiat cooperarea cu ACE (Architects Council of Europe), iar la inițiativa UAR s-a format și a funcționat ACCEE (Architects Council of Central and Eastern Europe), care a avut câteva sesiuni importante la București.

1994 – Uniunea Arhitecților reia organizarea expozițiilor care prezintă actualitatea creației de arhitectură din România, sub formă de bienale organizate regulat, în 2016 ajungându-se la ediția a XII-a. Principalul moment al acestui eveniment este premiera lucrărilor valoroase ale momentului, pe baza deciziilor unor jurii specializate pe categorii de lucrări. De asemenea, o constantă a devenit și implicarea UAR în reprezentarea României la Bienala Internațională de Arhitectură de la Venetia (din 1992).

1995 – În cadrul Uniunii Arhitecților din România ia ființă Registrul Național al Arhitecților – RNA, prima încercare de reluare a licenței de practicare a arhitecturii ca profesie liberală.

Legitimație RNA 1996.

1995, octombrie, I – Din inițiativa Uniunii Arhitecților, având sprijinul Guvernului României, Ministerului Lucrărilor Publice – MLPAT, Primăriei București, dar și al UNESCO și UIA, este lansat concursul internațional BUCUREȘTI 2000, prin care se căutau soluții convenabile la problemele urbanistice generate de intervențiile brutale din anii '80, făcute în centrul Bucureștiului de regimul Ceaușescu. Prin inițierea sa se urmărea nu numai consultarea a cât mai multor specialiști, inclusiv din străinătate, dar și captarea atenției societății și, mai ales, a factorului politic și a autorităților publice. Răspunsul mediului profesional internațional a fost impresionant. Inițial s-au înscris 656 de echipe din 45 de țări, iar la prima fază a concursului, din 1 aprilie 1996, s-au prezentat 235 de proiecte din 35 de țări, dintre care 44 din România.

O parte din juriul și staff-ul concursului BUCUREȘTI 2000. Rândul de sus: arh. Jose Martorell (Spania), arh. Fumihiko Maki (Japonia), arh. Constantin Enache, arh. Liviu Ianași – secretar concurs, arh. Alexandru Sandu, d-na Vasconi, arh. Krzysztof Chwalibog (Polonia). Rândul de jos: arh. Ileana Tureanu – director concurs, arh. Claude Vasconi, arh. Dan Hanganu (Canada), arh. Ștefan Lungu, arh. Kenneth Frampton (SUA) – președinte juriu, Barry Bergdoll (SUA), arh. Sara Topelson de Grinberg (Mexic) – președinte UIA.

Pentru faza a II-a au fost selectate 15 proiecte, iar alte trei sunt evidențiate. Competiția se încheie în septembrie 1996, câștigătoare fiind desemnată echipa arhitecților germani Meinhard von Gerkan și Joachim Zais. În sine, concursul din 1995-1996 a fost o mare reușită, atât prin modul exemplar de organizare, numărul foarte mare de participanți, dar în primul rând prin varietatea și calitatea soluțiilor propuse. Evoluția lucrurilor a risipit însă foarte repede speranța materializării acestora. Competiția din 1996 s-a transformat într-o frumoasă amintire profesională, înscrisă în lista numeroaselor șanse ratate pe care le-a avut, în general, dezvoltarea urbană a Bucureștiului.

decembrie – Se constituie Alianța Națională a Uniunilor de Creatori din România – ANUC, din care face parte și Uniunea Arhitecților din România, ca membru fondator.

1997, octombrie – La galeria ARTEXPO, din clădirea TNB, se desfășoară primul simpozion al ANUC, cu tema „Artistul și orașul”, în organizarea căruia UAR are o contribuție notabilă. Printre participanți se numără arhitecții Șerban Sturdza, Augustin Ioan, Șerban Cantacuzino, Alexandru Beldiman, dar și Octavian Paler, Mihai Oroveanu ș.a.

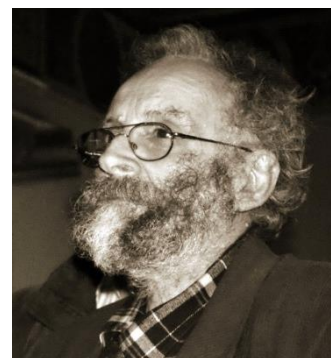
Arh. Ștefan Lungu, Mihai Oroveanu și arh. Șerban Cantacuzino la Simpozionul ANUC „Artistul și orașul”, 1997

1999 – la ființă Asociația Arhitecților de Interior din România, inițial cu un număr de 32 membrii, președinte arh. Emil Barbu Popescu.

octombrie – Conferința Națională desfășurată în Sala Frescelor a UAUM il alege ca președinte al UAR pe arh. Șerban Sturdza.

Arh. Șerban Sturdza, președinte UAR 1999-2002,
președinte OAR 2001-2010

2000 – Se înființează Uniunea Femeilor Arhitect din România, iar între 1-6 octombrie 2007 se organizează, la București, un congres al Uniunii Internaționale a Femeilor Arhitect.

2001, aprilie, 11 – Este promulgată **Legea 184/ 2001 pentru organizarea și exercitarea profesiei de arhitect**, modificată și completată în anii următori mai ales pentru a facilita arhitecților din UE și Confederația Elvețiană dreptul de a profesa și în România. Legea prevede înființarea Ordinului Arhitecților din România – OAR, ca organizație profesională de drept privat, care în primul rând gestionează exercitarea profesiei de arhitect, iar în acest sens, printre altele, reglementează dreptul de semnătură al arhitecților și acordă posibilitatea constituirii de birouri individuale de arhitectură ș.a.

2001, iulie, 14-16 – În Sala Mare a Teatrului Național din București are loc Conferința Națională de constituire a ORDINULUI ARHITECȚILOR din ROMÂNIA – OAR, la care participă 1.031 arhitecți, declarați membri fondatori. Se adoptă într-o primă formă regulamentul OAR, codul deontologic al arhitecților și tabloul onorarilor minime pentru proiectare și se aleg forurile de conducere ale OAR. Pentru o perioadă inițială de un an, arh. Șerban Sturdza devine primul președinte al OAR. Acesta va fi reales și la conferințele OAR din 2002 și 2006, fiind în funcția de președinte până la Conferința Națională a OAR din iunie 2010, când președinte al OAR este ales arh. Șerban Țigănaș, reconfirmat în funcție și în 2014.

Casa Mincu, sediul național al OAR din Str. Pictor Verona 19

2002 – În condiții improprii și în mare grabă, UAR a trebuit să părăsească spațiile ocupate la UAUIM, mutându-și birourile la parterul și etajul I dintr-un imobil cu mare risc seismic, din Calea Victoriei 126, aproape de Piața Amzei.

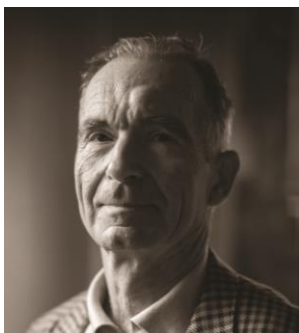
Imobilul din Calea Victoriei 126 care a adăpostit birouri ale UAR până în 2016

Intrarea în sala de expoziții „Octav Doicescu” din Calea Victoriei 126

2002 – Ca urmare a alegerii ca președinte al OAR, arh. Șerban Sturdza demisionează din funcția de președinte al UAR, atribuțiile acestuia fiind exercitate de vicepreședintele arh. Ștefan Lungu.

2004, martie, 6 – La Conferința Națională a UAR, desfășurată în Sala Frescelor a UAUM, este adoptat un nou statut al organizației și este ales senatul UAR, iar arh. Peter Derer devine președinte și arh. Ștefan Lungu, vicepreședinte.

Arh. Peter Derer, președinte UAR 2004-2007, 2009-2012

2004 – Se finalizează construirea imobilului din str. Dem Dobrescu 5, în care se mută o parte din funcțiunile UAR. Clădirea s-a ridicat pe terenul obținut de UAR cu sprijinul Ministerului Culturii încă de la începutul anilor '90. Printr-o abilă soluție arhitecturală (arh. Zeno Bogdănescu și arh. Dan Marin), noua construcție se dezvoltă din ruina unui imobil datând din jurul anului 1900, avariat grav în tumultul din decembrie 1989 și în care, până atunci, funcționase Direcția a V-a a Securității, clădirea rezultată având o puternică conotație simbolică.

Sediul UAR din Str. Dem. Dobrescu 5

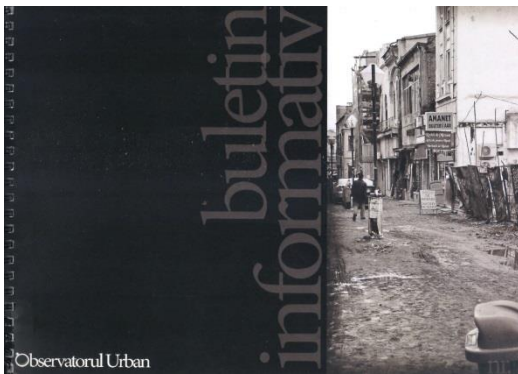
august – Prin Ordonanța Guvernului nr. 69/2004, aprobată prin Legea nr. 464/ 2004, de completare a art. 38 a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului, se înființează Registrul Urbiștilor din România – RUR, ca instituție publică cu personalitate juridică, care administrează dreptul de semnătură pentru documentațiile de urbanism și amenajarea teritoriului. Prima conferință pe țară a RUR se desfășoară în octombrie 2008.

2007, octombrie, 10 – În urma demisiei arh. Peter Derer din funcția de președinte al UAR, atribuțiile sale sunt preluate interimar de arh. Ștefan Lungu.

2008, mai, 10 – La Conferința Națională a UAR, desfășurată în Sala Frescelor a UAUM, este dezbătut un nou statut al organizației și este ales ca președinte arh. Ștefan Lungu, cât și un senat format din 16 membri.

Arh. Ștefan Lungu, președinte UAR mai-decembrie 2008, președinte interimar 2002-2004, 2007-2008

2008 – Începe apariția buletinului informativ *Observatorul Urban*, publicație care reflectă activitatea unui grup format în cadrul UAR din anul 2007 pentru monitorizarea derapajelor apărute în dezvoltarea urbană a Capitalei și nu numai.

Coperta buletinului *Observatorul Urban* 2008

2009, ianuarie – În urma dispariției la 5 decembrie 2008 a președintelui UAR, arh. Ștefan Lungu, funcția este exercitată interimar de arh. Ștefan Ghenciulescu.

Arh. Ștefan Ghenciulescu, președinte interimar al UAR
ianuarie-octombrie 2009

Uniunea Arhitecților demarează un susținut program de extindere a patrimoniului imobiliar al UAR prin achiziționarea câtorva clădiri monument istoric sau devenite ulterior monument istoric, în vederea restaurării și transformării lor în centre de cultură arhitecturală.

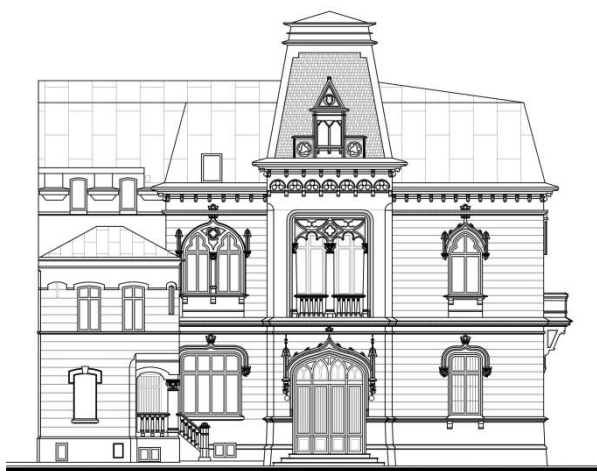
august – Este achiziționată Casa cu Blazoane din comuna Chiojdu, jud. Buzău, monument istoric de importanță națională, care a fost restaurată cu ajutorul unei finanțări europene obținute prin Programul Operațional Regional Sud-Est 2007-2013 REGIO. Lucrările s-au finalizat în luna iunie 2015. În prezent, Casa cu Blazoane este deschisă publicului atât pentru vizitare, cât și pentru organizarea de activități socio-culturale.

iunie 2016 - Inaugurarea Casei cu Blazoane din comuna Chiojdu, de la stânga la dreapta: arh. Ileana Tureanu, președintele UAR, arh. Călin Hoinărescu (autorul proiectului de restaurare), arh. Viorica Curea, președintele UAR între 2012-2016

octombrie, 10 – În cadrul unei conferințe extraordinare a UAR este ales ca președinte arh. Peter Derer și se votează statutul UAR, care în 9 noiembrie 2009 va fi admis de Judecătoria Sectorului I București.

2010 – UAR cumpără imobilul din str. Jean Louis Calderon, 48, declarat ulterior monument istoric, restaurat și transformat în Centrul de Cultură Arhitecturală al UAR – CASA ARHITECȚILOR din București, cu săli de expoziții și reuniuni, bibliotecă, sediu al publicațiilor UAR (*Arhitectura*, *BIUAR*, *Observatorul Urban*), care va deveni locul în care se desfășoară principalele evenimente culturale ale UAR.

2011 – Prin cumpărare intră în patrimoniul UAR și Vila Constantin Pandele din Sinaia, str. Th. Aman II, monument istoric consolidat și restaurat până în octombrie 2015, pentru a deveni Casa Arhitecților din Sinaia.

Casa Arhitecților (CCA al UAR) din Str. J. L. Calderon 48,
relevu arh. Ioan și Adrian Crăciunescu

Casa Arhitecților din Sinaia

Începe organizarea, după caz reorganizarea, filialelor UAR la nivel regional, județean sau de sector, în cazul Bucureștiului.

Sălile de reuniuni și expoziții ale Casei Arhitecților (CCA al UAR)

octombrie, 27 – Sunt inaugurate parțial sălile de reuniuni și expoziții din str. J. L. Calderon 48, care în scurt timp devin o adevărată Casă a Arhitecților, unde sunt organizate permanent conferințe/dezbateri având teme profesionale și culturale, diverse aniversări, clubul seniorilor, sau expoziții de pictură, grafică și/sau fotografie cu lucrări ale arhitecților, lansări de carte etc. Acțiunile se înscriu în tradiția Uniunii Arhitecților, reluată încă din 2004, în forme mai restrânse, în Sala Octav Doicescu din Calea Victoriei nr. 126.

decembrie, 31 – UAR numără 1.601 de membri, din care 911 în București-Ilfov, 585 în teritoriu și 105 rezidenți în străinătate.

2012, mai, 5 – La Conferința Națională a UAR, desfășurată în sala ARCUB din Str. Batiștei 14, este revizuit și adoptat statutul organizației și este ales senatul UAR, iar arh. Viorica Curea devine președintele UAR.

Arh. Viorica Curea, președintele UAR 2012-2016

octombrie-noiembrie – În cadrul celei de a X-a ediții a BNAB se lansează și expoziția-document „Arhitecți români creatori de patrimoniu cultural 1869-1989”, dezvoltată ulterior cu sprijinul ICR și itinerată la sediile ICR din București, Londra, Praga, Budapesta. Tot în cadrul BAB, la 15 octombrie 2012, cu ocazia aniversării a 120 de ani de organizare profesională și de învățământ superior de arhitectură, numeroase personalități ale arhitecturii sau ale învățământului de arhitectură, cât și cei care au sprijinit UAR și profesia de arhitect sunt distinși cu diplome de excelență sau cu medaliile *Memorabilis*.

2012-2016 – Pe lângă marile evenimente profesionale devenite tradiționale, Bienala Națională de Arhitectură și participarea românească la Bienala Internațională de Arhitectură de la Veneția, unde organizator sau co-organizator este UAR, aceasta a organizat, în parteneriat cu UAUM, câteva evenimente semnificative, cum ar fi Congresul Național al Patrimoniului Arhitectural „De la arhitectură la patrimoniu construit... și mai departe”, desfășurat la Sinaia, între 27-29 septembrie 2013, în colaborare cu UNRMI, CNMI și ICOMOS România. Aceeași temă privind patrimoniul arhitectural este continuată și la Congresul din 24-25 septembrie 2015, desfășurat la Palatul Cotroceni și care a beneficiat de sprijinul Administrației Prezidențiale. Pentru marcarea Anului Brâncoveanu, pe 22 octombrie 2014, UAR a organizat la Biblioteca Națională o conferință și o expoziție cu tema „Arhitectura brâncovenească. Tradiția continuă”, care ulterior a fost itinerată și la Budapesta (în două rânduri), sediul Parlamentului European de la Bruxelles, Berlin, Varșovia, cât și la Cernăuți.

2015, iunie, 30 – Cu prilejul aniversării a 20 de ani de la constituirea ANUC, în semn de înaltă apreciere pentru implicarea în promovarea arhitecturii cât și pentru punerea în valoare a patrimoniului cultural, prin decret prezidențial, Uniunea Arhitecților din România este decorată cu Ordinul Meritul Cultural în grad de Ofițer, categoria I „Arhitectură”. Festivitatea decorării s-a desfășurat la Palatul Cotroceni în 5 noiembrie 2015.

5 noiembrie 2015 - Festivitatea decorării UAR

O seară culturală la Casa Arhitecților (CCA) din Str. J. L. Calderon 48 – comemorarea arhitectului DuiIU Marcu din 31.03.2016. De la stânga la dreapta: arhitecții Adrian Oprea, Anca Borgovan, Sorin Vasilescu, Gheorghe Leahu, Dorin Gheorghe.

2016, februarie, 26 – Pentru marcarea a 125 de ani de la înființarea Societății Arhitecților Români, UAR a organizat un simpozion aniversar în aula Bibliotecii Centrale Universitare.

mai, 7 – La Conferința Națională a UAR, desfășurată în aula Bibliotecii Centrale Universitare, arh. Ileana Tureanu este aleasă președinte al UAR, alături de un senat format din 16 membri.

Arh. Ileana Tureanu, președintele UAR din 7 mai 2016

7 mai 2016 - Conferința UAR desfășurată în aula BCU

octombrie, 11-27 - În spațiile expoziționale ale Școlii de Arhitectură - UAUIM, s-a desfășurat sub deviza „*recuperarea reperelor*” cea de a XII-a Bială Națională de Arhitectură, organizată de UAR în parteneriat cu UAUIM.

octombrie – UAR numără **2.199** de membri, dintre care **1.213** din București-Ilfov, **836** din teritoriu și **150** cu rezidența în străinătate.

BNAB
BIENALA
NAȚIONALĂ
DE
ARHITECTURĂ
2016
XII

Catalogul celei de a XII-a ediții a BNAB 2016
(concept grafic arh. Andra Panait)

Note

1 Vezi revista *Arhitectura* nr.3-4, anul VI, iul.-dec.1940, p. 52.

2 Măsura era un răspuns surprinzător de prompt la cererea unui grup de arhitecți adresată Ministerului Justiției, instituția statului care, conform Legii 11/ 1944, controla societățile cu personalitate juridică. Decizia se înscria în ampla campanie politică de promovare a personalităților favorabile noului guvern pro-comunist aflat la putere din 6 martie 1945.

3 În funcție de forul tutelar vor apărea publicațiile *Arhitectură Construcții* (1948, 1949, în cadrul revistelor AGIR); *Arhitectura* (1950, 1951, organ al AST/ASIT și Ministerului Construcțiilor); *Arhitectură și Urbanism* (sept. 1951, 1952, organ al ASIT și Ministerului Construcțiilor), redacțiile acestora fiind, în mai multe cazuri, în fostul sediu SAR din Str. Episcopiei, nr. 2.

4 În comisia pentru elaborarea proiectului de lege, delegatul SAR a fost arh. Ion Davidescu. Colegiul arhitecților va fi reprezentat succesiv de către arhitecții V. Urban, Duiliu Marcu sau Gh. Ionescu.

5 Conf. *Buletinul SAR*, nr. 6/ mart.-mai 1946.

6 Vezi în *Arhitecții români și detenția politică 1944-1964. Între destin concentraționar și vocație profesională*, Vlad Mitric-Ciupe, Editura Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2013. În studiul menționat sunt prezentate detaliat cazurile a 75 de arhitecți foști deținuți politici, dar din cercetările întreprinse de arh. Vlad Mitric-Ciupe ar rezulta că între 1945-1964 cel puțin 150 de arhitecți au fost închiși pe motive politice.

7 Arh. Marcel Locar, „Pe drumul unei noi arhitecturi în RPR”, în *Arhitectură și Urbanism* nr. 1-2/ 1952, p. 4.

8 Prin transformarea revistei *Arhitectură și Urbanism*.

9 În primii ani de apariție a revistei nu este menționată caseta redacțională. Din luările de cuvânt de la conferința de constituire a UA din decembrie 1952 rezultă că redactor responsabil a fost arh. Mircea Bercovici, cel puțin pentru o perioadă de început.

10 Astăzi sediul Facultății de Farmacie din Bdul N. Bălcescu, lângă Sala Dalles.

11 „Arhitectura RPR” nr. 1/ 1953, pp. 11-20.

12 Pompiliu Macovei (1911-2008), studii Fac. de Arhitectură – 1939, cadru didactic la IAİM, vicepreședinte și, între 1965-1971, președinte al UA, arhitect-șef al Bucureștiului între 1953-1958, dar în anumite perioade și cu alte responsabilități în domeniul culturii sau în diplomație, între 1963-1965 ministru adjunct la Ministerul de Externe, între 1965-1971 președinte al Comitetului de Stat al Culturii și Artei, echivalentul Ministerului Culturii de astăzi, apoi reprezentantul României la UNESCO între 1971-1977, membru supleant al CC al PCR între 1965-1969, membru CC al PCR între 1969-1974 și deputat în MAN 1966-1975.

13 Nicolae Bădescu (1912-1991), studii Fac. de Arhitectură – 1939, cadru didactic la FA/ IAİM din 1946. Funcții: director (decan/rector) între 1952-1953 al FA/ IAİM, președinte al Comitetului de Stat pentru Construcții (1952-1953), președinte CSAC/ CSCAS (1952-1969), vicepreședinte CSEAL (1969-1973), membru CC al PCR (1965-1974), deputat în MAN (1957-1975).

14 Horia Maicu (1905-1975), studii Școala de inginerie civilă din Roma, dipl. 1931, cadru didactic la FA/ IAİM 1950-1972. Funcții: director al IPC 1949-1951; arhitect-șef al Bucureștiului 1958-1969. Coordonatorul proiectării unor edificii emblematice construite în primele două decade ale regimului comunist.

15 Marcel Locar (1902-1983), studii Școala de Arhitectură – 1929. Cadru didactic la FA/ IAİM 1948-1969. Funcții: director al IPC 1951-1953, vicepreședinte CSAC/ CSCAS 1953-1967.

16 Conform mărturiilor dintr-un interviu cu arh. Pompiliu Macovei, realizat în 2005 de arh. Viorica Curea, dar nepublicat.

17 Până la mijlocul anilor '60, Premiul de Stat era cea mai importantă distincție acordată de statul român în domeniul cultural, al creației artistice și tehnice. Pentru anul 1952 primesc Premiul de Stat pentru arhitectură arh. Petre Antonescu, pentru refacerea și supraetajarea Palatului Ministerului Lucrărilor Publice (actualul sediu al Primăriei Municipiului București); arh. Duiliu Marcu, pentru interioarele Palatului Victoria, și arh. Richard Bordenache, pentru centrul de odihnă din Snagov destinat nomenclaturii comuniste. În anii următori, Premiul de Stat a mai fost acordat și arhitecților Horia Maicu, Octav Doicescu, Aurel Doicescu, Cezar Lăzărescu, Tiberiu Ricci, Ignace Șerban, Ludovic Staadecker, Lucian Popovici, Constantin Frumuzache ș.a.

18 Premiile pentru anul 1989 s-au atribuit în cu totul alte condiții abia în decembrie 1992 cu ocazia Conferinței UAR.

19 *Arhitectura RPR* nr. 3/ 1965, p. 10.

20 *Arhitectura* nr. 2/ 1971, pp. 4 și 41.

21 Vezi Dinu C. Giurescu, *Distrugerea trecutului României*, Editura Museion, București, 1994; Gheorghe Leahu, *Bucureștiul dispărut*, Editura Arta Grafică SA, București, 1995; Alexandru Panaitescu, *De la Casa Scânteii la Casa Poporului. Patru decenii de arhitectură în București. 1945-1989*, Editura Simetria, București, 2012, pp. 184-211.

22 Titlul tematic al revistei *Arhitectura* nr. 1-6/ 1990.

Abrevieri

AGIR	- Asociația Generală a Inginerilor din România
ARLUS	- Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică
AST=ASIT	- Asociația Stiințifică a Tehnicienilor, din 1951 Asociația Stiințifică a Inginerilor și Tehnicienilor din RPR
CAR	- Corpul (din 1938 Colegiul) Arhitecților din România
CC al PCR/PMR	- Comitetul Central al Partidului Comunist Român / Partidului Muncitoresc Român
CCES	- Consiliul Culturii și Educației Socialiste
CSAC = CSCAS	- Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții, după 1959 Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare
CSCA	- Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă (echivalentul Ministerului Culturii)
HCM	- Hotărâre a Consiliului de Miniștri
IAIM = UAUIM	- Institutul de Arhitectură Ion Mincu, astăzi Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu
ICR	- Institutul Cultural Român
MAN	- Marea Adunare Națională (parlamentul între 1948-1989)
OAR	- Ordinul Arhitecților din România
PCdR = PMR = PCR	- Între 1921-1948 Partidul Comunist din România, 1948-1965 Partidul Muncitoresc Român, 1965-1989 Partidul Comunist Român
RPR = RSR	- Denumirea statului român între 1948-1965 Republica Populară Română, între 1965-1989 Republica Socialistă Română
RUR	- Registrul Urbaniștilor din România
SAR	- Societatea Arhitecților Români
UA = UAR	- Între 1952-1965 Uniunea Arhitecților din RPR, 1965-1989 Uniunea Arhitecților din RSR, după 1989 Uniunea Arhitecților din România

Surse bibliografice

Articolul completează pe cel publicat de arh. Mariana Celac și Alexandru Panaitescu în revista *Arhitectura* nr. 3-4/2016, care a folosit ca bază textul scris de arh. Mariana Celac și cuprins în volumul *Exercitarea profesiei de arhitect 2006*, secțiunea *Ghid de proiectare*, pp. 112-117, Editura Simetria, 2006, apărut sub egida OAR.

Pentru elaborarea articolului, cât și pentru alegerea ilustrațiilor s-au folosit următoarele surse: arhiva de proiecte și fototeca UAR; colecția *Buletinul SAR* 1945-1948; revistele *Arhitectura* seria 1906-1944, *Arhitectură și Urbanism*, *Arhitectura RPR* seria 1953-1965, *Arhitectura* seria 1965-199; colecția *BIUAR* 2004-2016; Andreea Orezeanu, *Organizarea arhitecților Societate–Secțiune–Uniune*, material dactilografiat aflat în arhiva UAR; Dinu C. Giurescu (coord.) – *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București, 2007; Dinu C. Giurescu, *Distrugerea trecutului României*, Editura Museion, București, 1994; Gheorghe Leahu, *Bucureștiul dispărut*, Editura Arta Grafică SA, București, 1995; Alexandru Panaitescu, *De la Casa Scânteii la Casa Poporului. Patru decenii de arhitectură în București. 1945-1989*, Editura Simetria, București, 2012; Catalogul BNAB 2012, vol. II, pp. 58-70, 74, 98-100, Editura Universitară „Ion Mincu”, 2014.

Credite fotografice:

arh. Andrei Mărgulescu, arh. Alexandru & Rodica Panaitescu, arh. Nicolae Lascu, Răzvan Hatea.

Mulțumiri

Cu observații și sugestii colegiale a contribuit la îmbunătățirea materialului domnul prof. dr. arh. Nicolae Lascu, pentru care îi aducem cele mai calde mulțumiri.